

**UNIVERZITA PALACKÉHO V
OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

Bakalářská práce

Olomouc 2024

Terezie Šormová

**UNIVERZITA PALACKÉHO V
OLOMOUCI**

FILOZOFICKÁ FAKULTA

**KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A
KULTURNÍ ANTROPOLOGIE**

**VYUŽITÍ ZOOTERAPIE V SOCIÁLNĚ
AKTIVIZAČNÍCH SLUŽBÁCH PRO RODINY S DĚTMI
V ČESKÉ REPUBLICĚ**

Bakalářská práce

Studijní program: Sociální práce

Autor: Terezie Šormová, Dis.

Vedoucí práce: PhDr. Eva Klimentová, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Využití zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi v České republice“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 30. března 2024

Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé práce paní PhDr. Evě Klimentové, Ph.D., za odborné vedení práce, vstřícný přístup a cenné připomínky.

Jméno a příjmení:	<i>Terezie Šormová, DiS.</i>
Katedra:	<i>Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie</i>
Studijní program:	<i>Sociální práce</i>
Studijní program obhajoby práce:	<i>Sociální práce</i>
Rok obhajoby:	2024
Název práce:	<i>Zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi v České republice</i>
Anotace práce:	<i>Bakalářská práce se zaměřuje na využití zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi v České republice. V práci je popsána zooterapie, její vymezení, formy, metody a druhy. Dále práce zahrnuje vymezení sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Pomocí dotazníkového šetření bylo zjištěno, v jaké rozsahu a jakým způsobem je zooterapie využívána v těchto službách. Na základě odpovědí respondentů z praxe práce zkoumá přínosy a limity zooterapie.</i>
Klíčová slova:	<i>Zooterapie, zvíře, sociálně aktivizační služba, rodina, děti</i>
Title od Thesis:	<i>Utilising zootherapy in social activation services for families with children in Czech republic.</i>
Annotation:	<i>The bachelor thesis focused on the utilizing of zootherapy in social activation services for families with children in Czech republic. The thesis describes zootherapy, its definition, forms, methods and types. Furthermore, it includes the definition of social activation services for families with children. Through a questionnaire survey, the thesis investigates the extent and manner in which zootherapy was utilized within social activation services for families with children. Based on responses from practitioners, the thesis explores the benefits and limitations of animal-assisted therapy.</i>

Key words:	<i>Zootherapy, animal, social activizaion serviseecs, family, children</i>
Názvy příloh vázaných v práci:	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Žádost o poskytování sociální služby</i> 2. <i>Smlouva o poskytování sociální služby</i> 3. <i>Dotazník</i>
Počet literatury a zdrojů	44
Rozsah práce:	86 s. (81 870 znaků)

OSNOVA

Úvod.....	7
1 Zooterapie.....	9
1.1 Definice a legislativní rámec	10
1.2 Cíle a působení zooterapie.....	11
1.3 Metody zooterapie	12
1.4 Formy zooterapie.....	14
1.5 Druhy zooterapie	15
1.6 Zooterapeut	20
2 Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi.....	24
2.1 Vymezení sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	24
2.2 Poskytované činnosti	26
2.3 Cíl sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	30
2.4 Cílová skupina	31
2.5 Průběh spolupráce sociální služby s rodinou s dětmi	34
3 Empirická část	41
3.1 Cíl práce.....	41
3.2 Výzkumné otázky	42
3.3 Použité metody a strategie	42
3.4 Presentace výsledků dotazníkového šetření.....	44
4 Diskuse	64
Závěr.....	66
Literatura a zdroje.....	68
Seznam grafů.....	72
Seznam tabulek.....	73
Seznam příloh	74

Úvod

Téma bakalářské práce je “Využití zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi v České republice.” V průběhu bakalářského studia jsem absolvovala školní praxi v sociálně aktivizační službě pro rodiny s dětmi a setkala jsem se tam právě se zoterapií. Zooterapii pracovníci využívali jako nástroj pro práci s rodinou. Tento nástroj mě velice zaujal, jelikož jsem se s ním setkala pouze u cílové skupiny seniorů, nikoli při sociální práci s rodinou. Zooterapie se mi líbí především v tom, že je pro každou cílovou skupinu. Toto téma si vybírám z toho důvodu, abych se dozvěděla, v jakém rozsahu je tento nástroj využíván v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi.

V práci využiji kvantitativní strategii výzkumu, metodu dotazování a techniku dotazníku. Práci rozdělím na teoretickou a empirickou část. Teoretická část bude rozdělena do dvou kapitol. První kapitola se bude zabývat zoterapií, jejímu vymezení a legislativnímu ukotvení, obecným cílům, metodám, formám, vybraným druhům zooterapie a podmínkám pro zooterapeuta. Druhá kapitola teoretické části se bude zaměřovat na sociálně aktivizační službě pro rodiny s dětmi. V kapitole bude uvedeno, jaká je to služba a její postavení v sociální práci. Jaké jsou poskytované činnosti, cíle, principy a cílová skupina sociální služby. Dále jak probíhá spolupráce s rodinou s dětmi. Empirická část vychází z části teoretické. Součástí bude metodická část, která vysvětluje, jak bude probíhat výzkum.

Bakalářská práce si klade za cíl zjistit, zda a jak jednotlivé sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi v ČR využívají pro svoji práci zooterapii. Jaké jsou její přínosy do sociální aktivizační služby pro rodiny s dětmi a kde jsou její největší limity při využívání. Pro ty služby, které nemají zkušenost s využitím zooterapie, se může stát tato práce inspirací pro nový nástroj v sociální práci.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Zooterapie

V první kapitole se věnuji tématu zooterapie. První kapitola je rozdělena do pěti podkapitol. Na úvod vymezím pojem zooterapie, tak jak ji chápou různí autoři, dále její legislativní rámec. Věnuji se obecným cílům a působení zooterapie na dětského a dospělého klienta. V kapitole dále uvedu metody, formy a druhy, dle kterých se provádí zooterapie a také podmínky, které jsou kladeny na zooterapeuta.

Lacinová in: Veleminský (2007) označuje za počátek zooterapie, coby pomoc člověku zvířetem v nejrůznějších podobách dobu, stejnou jako domestikaci zvířat. Jako první zvíře, které bylo využíváno pro pomoc se považuje pes nebo koza, dodnes není jisté. Již brzy se došlo na možnosti léčebného působení kontaktu mezi člověkem a zvířetem různými formami. Jedná se například o fyzické působení (antibiotika ve slinách) nebo se jedná o skutečnost, že živý organismus má bioenergetický zdroj probouzet samoléčebné schopnosti dalšího organismu. Zooterapie má také pozitivní vliv na člověka, aktivuje jeho pozitivní emoce a antistresové mechanismy. Toto se však nejvíce uplatňuje v dnešní době, jelikož se člověk vzdálil přírodě. 80. a 90. léta 20. století jsou významným obdobím v rozvoji interakce za pomoci zvířete. Vznikají metodiky vhodného výběru zvířete, standardy praxe, celkový rozvoj a profesionalizace zooterapie. (Lacinová in: Veleminský, 2007 s. 27-30)

1.1 Definice a legislativní rámec

Podle Nerandžiče (2006) lze zooterapii definovat jako metodu, která využívá interakce se zvířaty za účelem dosažení cílů v oblasti vzdělávání, rehabilitace, sociální integrace, psychologické podpory nebo léčby různých zdravotních problémů. Veleminský (2007) popisuje zooterapii jako obecný pojem pro využití zvířete ke zvířetem podporované terapii. Dále popisuje zooterapii jako termín pro rehabilitační a psychosociální metody podpory zdraví, založené na využití vzájemného působení při kontaktu mezi člověkem a zvířetem. Mojžíšová, Lacinová & Šemberová (2002) definují zooterapii jako souhrnný termín pro rehabilitační metody a metody sociální podpory zdraví, které jsou založeny na využití vzájemného pozitivního působení při kontaktu mezi člověkem a zvířetem. *„Souhrnným termínem zoterapie jsou označovány rehabilitační metody. Velmi zjednodušeně řečeno, pojmem zoterapie rozumíme pozitivní až léčebné působení zvířete na člověka. Ať už nám jde o zlepšení paměti, motoriky, komunikace nebo zmírnění stresu, je zde zvíře vždy v roli prostředníka, takzvaného koterapeuta“* (Freeman in: Veleminský, 2007, s.30)

Legislativní normy související se zoterapií:

- Zákon č. 246/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

1.2 Cíle a působení zooterapie

V této podkapitole uvedu, jaké jsou obecné cíle zooterapie. Dále jaké má účinky zooterapie na klienta v dospělém věku a na dítě. Vzhledem k zaměření práce, tedy na rodinu s dětmi, je kapitola směřovaná na klienta dospělého a dítě.

Obecné cíle zooterapie uvádí Tvrdá (2020). Již samotná přítomnost zvířete podle ní působí pozitivně, a to i na osoby bez postižení, nemoci či smutku. Při práci se zvířetem se klient pozitivně podporuje a posouvá v těchto oblastech, které jsou brány jako obecné cíle: Jemná a hrubá motorika, uvolnění napětí, odvedení pozornosti, změna ve fyziologických procesech, psychický stimul, sociální chování, rozvoj her, fantazie a kreativity, osvěta, stimul k tělesné aktivitě, podpora kognitivních funkcí, změna v emočním prožívání, aktivace psychická i fyzická, vzpomínání, paměť, motivace, stimulace smyslů.

Stančíková & Šabatová (2012) popisují zooterapii u klienta v dospělém věku, a to v rámci sociální rehabilitace. Zvíře v tomto případě funguje jako motivační prvek při nácviku určitého jednání a chování nebo také při nácviku sociálních dovedností. Zooterapie odbourává komunikační bariéry a uvolňuje atmosféru, toto napomáhá při začlenění jedince do společnosti. Dále odbourává emoční výkyvy a negativistické projevy. Zabraňuje sociální izolaci, podporuje aktivizaci dospělého, podněcuje komunikaci a interakci. Při kontaktu se zvířetem, dochází k uspokojování citových potřeb.

Stančíková & Šabatová (2012) také popisují působení a vliv zooterapie u dětského klienta. Je to velice účinný a funkční nástroj u dětského klienta. Jejím vlivem dochází k formování žádoucích postojů, potlačení těch nežádoucích a povzbuzení duševního vývoje. Výsledkem jsou pozitivní změny v oblasti sociálního kontaktu, zvýšení sebeúcty a sebevědomí. Dále se dítě učí při kontaktu porozumět potřebám a pocitům zvířete, což rozvíjí jeho

empatii. Děti pak snadněji nalézají své místo v kolektivu, jednodušeji navazují kontakt s druhými a jsou lépe adaptabilní. Pokud se dítěti podaří osvojit vhodné zacházení se zvířaty, má to pozitivní dopad na zvládání mezilidských vztahů. Terapie může také sloužit jako prostředek k prevenci nežádoucích sociálně rizikových jevů. Napomáhá při řešení konfliktu v rodině nebo mezi vrstevníky. Pomáhá narovnat citovou nerovnováhu, obohacuje dítě o kladné citové vzorce. Přínosy jsou také v sociální oblasti, dále ji lze využít pro uspokojování citových potřeb, podporu rozvoje kognitivních funkcí, soustředěnosti i ke zmírnění neklidu. Rozvíjí se verbální, neverbální komunikace a schopnost spolupráce. V rámci sociální oblasti může být zooterapie využita u osvojení sociálních návyků.

1.3 Metody zooterapie

V následující podkapitole uvedu metody, kterými se provádí zooterapie. Organizace Delta Society, dnes Pet Partners, zavedla celosvětově přijímané dělení zooterapie podle metody na AAA (Animal Assisted Activities) a AAT (Animal Assisted Therapy). Podle nejnovějšího vydaného dokumentu White Paper (© 2014-2018) od IAHAIO jsou rozděleny metody zooterapie na AAI neboli intervence za pomoci zvířat, AAA aktivity za pomoci zvířat, AAT neboli terapie pomocí zvířat a AAC neboli koučování/poradenství pomocí zvířete. V dřívějších dokumentech byla ještě metoda AACR neboli krizová intervence za pomoci zvířete. Od roku 1998 je členem IAHAIO také Česká republika.

“AAI” (Animal Assisted intervention) “Intervence za pomoci zvířat”

Tato metoda není příliš rozšířená. Jedná se o cílené a strukturované zásahy, které za účelem pozitivních terapeutických změn zahrnují zvířata do vzdělání, sociálních služeb nebo zdravotnictví. (IAHAIO WHITE PAPER (© 2014-2018)) Tvrdá (2020) popisuje tuto metodu především jako terénní službu,

kteřá se poskytuje krátkodobě nebo jednorázově. Je zaměřená na konkrétní cíl jedince nebo skupiny.

“AAA” (Animal Assisted Activities) “Aktivity za pomoci zvířat.”

Tato metoda je nejvíce využívána v zooterapii. Jedná se o přirozený kontakt člověka a zvířete zaměřený na zlepšení kvality života klienta nebo přirozený rozvoj jeho sociálních dovedností. Může se jednat o odbourávání stresu, uzavřenosti, nečinnosti nebo o zlepšování komunikace, pohyblivosti a motivace. Nejčastějšími klienty jsou klienti v sociálních službách nebo školských zařazení. Typickými technikami jsou hlazení zvířete nebo také péče o něj a přirozené procvičování komunikace. (Freeman in: Veleminský, 2007)

“AAT” (Animal Assisted Therapy) “Terapie za pomoci zvířat.”

Cílem této metody je zlepšení psychického nebo fyzického stavu klienta. Cíle individuálně stanovuje profesionál tak, aby podporovaly rozvoj konkrétních fyzických, sociálních, kognitivních a emocionálních funkcí klienta. Jedná se o podporu v procesu léčby. Klientem je nejčastěji osoba s psychickými poruchami nebo osoba s tělesným, mentálním či kombinovaným postižením. (Freeman in: Veleminský, 2007)

“AAE” (Animal Assisted Education) “Vzdělávání za pomoci zvířat.”

Metoda se zaměřuje na přirozený nebo cílený kontakt člověka a zvířete vedoucí k rozšíření nebo zlepšení výchovy, vzdělání nebo sociálních dovedností klienta. Cíle jsou stanoveny buď pro skupinu například studentů nebo individuálně pro klienty s výchovnými problémy nebo poruchami učení. Z toho vyplývá, že cílovou skupinou jsou běžní studenti anebo osoby se specifickými poruchami učení nebo s výchovnými problémy. Tato metoda je využívána především školskými zařazeními a zaměřuje se na motivaci k zodpovědnosti, na vzájemné vztahy v kolektivu a také zvýšení motivace k učení. (Freeman in: Veleminský, 2007)

“AAC” (Animal Assisted Coaching/Conselling) - Koučování/Poradenství za pomocí zvířete

Metoda je cílený, strukturovaný a plánovaný zásah za pomocí zvířete zaměřený na zvýšení osobního růstu, interakcí mezi skupinami, sociálně emočního fungování koučovaného a zlepšení sociálních dovedností. Metoda je poskytována odborníky s licenci, kteří mají vzdělání v dané oblasti chování, potřeb, zdraví a ukazatelů regulace stresu využívaných zvířat ((IAHAIO WHITE PAPER, © 2014-2018).

1.4 Formy zooterapie

Formy zooterapie se dělí na individuální a skupinovou.

Individuální zooterapie – jedná se o setkání klienta se zooterapeutickým týmem. Velké pozitivum je, že je program přizpůsobený na konkrétní potřeby a cíle klienta, také je zde pozitivní individuální přístup. Na druhou stranu je to více časově náročné. Je důležité nastavit a udržet hranice v průběhu spolupráce jak mezi terapeutem a klientem, tak i mezi klientem a zvířetem, aby bylo zajištěno bezpečné a efektivní zooterapeutické prostředí. (Freeman in: Veleminský, 2007)

Skupinová zooterapie – je řízena jednou osobou – zooterapeutem a více členy. Zooterapeut volí vhodný počet klientů a také vhodné zvíře pro terapii. Zooterapeut utváří program, zaměřuje se na to, aby aktivity praktické byly prokládány aktivitami teoretickými. Je zodpovědný za dohled nad zvířaty, seznamuje klienty se zvířaty, s jejich chováním, potřebami, výchovou, péčí o ně a také komunikací. Výhodou skupinové terapie je uspokojení potřeb více klientů najednou. Avšak potřeby nejsou tak konkrétní, jako když se jedná o individuální zooterapii. (Freeman in: Veleminský, 2007)

Malá skupina je do 5 osob. Velká skupina je od 5 osob. (Freeman in: Veleminský, 2007)

Dále se zooterapie dělí na formy, kterými dle Freeman in: Veleminský (2007) jsou:

- **Návštěvní program** – jedná se o nejrozšířenější formu zooterapie v České republice. Klient dochází do zařízení nebo se zooterapeutická setkání dějí v domácnosti. Také se může skupina setkávat na neutrálním prostředí.
- **Jednorázové aktivity** – kde se zooterapeutický tým může podílet na přednáškách, setkáních, veřejných prezentacích pro všechny občany. Odvíjí se tedy od momentálních potřeb publika, metodika a podmínky pro jejich provozování se neliší od pravidelných návštěv.
- **Pobytový program** – jde o jednorázový nebo pravidelný pobyt klientů v prostředí, kde se provozuje zooterapie. Může se jednat o pobyty na farmách, táborech, statcích či jiných sídlech, kde se provádí zooterapeutické služby s různými druhy zvířat.
- **Rezidentní program** – neboli „umístění zvířete natrvalo v zařízení sociální služby“. Vhodnými zvířaty pro tuto formu zooterapie jsou drobní papoušci nebo savci. Důležité je zajištění vhodné osoby, která přebírá zodpovědnost na zvíře v zařízení.

1.5 Druhy zooterapie

Podkapitola se soustředí na popis vybraných druhů zooterapie. Konkrétně na canisterapii, hipoterapii, felinoterapii, farmingterapii, orniterapii, a terapii s malými zvířaty. Každý z druhů má své specifické terapeutické vlastnosti a potenciál pro interakci s klienty. Tento výběr druhů zvířat je vybírán na základě odborné literatury zooterapie, která je využita v této kapitole a souvisí se sociální prací. Bicková (2020) popisuje canisterapii, felinoterapii, hiporeahabilitaci a orniterapii. Veleminský (2007) doplňuje tento výběr o farmingterapii a malá zvířata.

1. Canisterapie

Podle Galajové (1999) tato terapie představuje zapojení psa jako léčebného prostředku, který působí pozitivním vlivem na zdraví člověka. Dle Tiché in: Veleminský (2007) je cílem canisterapie rozvoj schopností a dovedností, popřípadě jejich udržení nebo podpora v rámci motoriky a psychosociální oblasti.

Vývoj psa jako lidského souputníka se uvádí velice odlišně a to 10 až 60 tisíc let. Nicméně pes kromě funkce lovecké či hlídací plní funkci hygienickou a společenskou. (Tichá in: Veleminský, 2007)

V České republice se objevuje canisterapie ojedinele počátkem 90. let 20. století. Objevuje se v Ústavu sociální péče Kociánka v Brně nebo v Psychiatrické léčebně v Bohnicích v Praze. Dále vznikají občanská zájmová sdružení, a to vede k vytvoření zastřešující České canisterapeutické asociace založené roku 2003. Pojem asistenční pes se dostává do podvědomí společnosti a na základě toho je vybudovaný odborný výcvik slepeckých psů. (Nerandžič, 2006)

Mezi techniky, které se využívají při canisterapii patří zajímavá technika R.E.A.D, která Reading Education Assistance Dogs. Při této aktivitě pes s psovodem naslouchají čtení dětí s dyslektickými problémy. Četba je většinou zaměřena tematicky na zvířata. Tato technika zvyšuje sebevědomí dětí a zlepšuje jejichž čtení. Psi nemají totiž žádné předsudky ani požadavky. (Galajdová, 2011)

2. Hipoterapie

Prostřednictvím koně se provádí fyzioterapie, ergoterapie a pedagogická a sociální terapie. Jednotlivé složky hipoterapie od sebe nelze oddělit, přičemž v různé fázi léčení osoby s postižením je významnější jen jedna z nich. (Nerandžič, 2006)

V České republice se od roku 1986 zabývají rehabilitací prostřednictvím koní v Rehabilitačním ústavu Hamzovy léčebny v Luži Košumberk. Pracují i s lidmi v rámci běžného léčebného procesu. V roce 1991 byla založena Česká hiporehabilitační společnost. V rehabilitačním ústavu se začaly provádět léčebné jízdy na koni pro děti se skoliózou, pro děti s dětskou mozkovou obrnou, pro děti s neurologickými diagnózami a pro pacienty s postižením míchy. Výsledky byly příznivé ve všech částech rehabilitace. (Nerandžič, 2006)

Hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi cíleně využívá kontakt a interakci s koněm a prostředí určené pro chov koní, jako prostředku k motivaci, aktivizaci, výchově a vzdělávání lidí se speciálními potřebami, tedy lidí se zdravotním znevýhodněním nebo v nepříznivé sociální situaci nebo lidí těmito znevýhodněními ohrožených v rámci aplikovaných disciplín pedagogiky, sociální práce a sociální terapie. (www.hiporehabilitace-cr.com)

Posláním hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi je pomáhat lidem se zdravotním znevýhodněním nebo specifickými potřebami, a to především v oblasti rozvoje sociálních schopností a dovedností. Roli hraje prostředí stájí a výběhů, kde je třeba dodržovat jasná pravidla chování, spolupráce ve skupině, dále kontakt se zvířaty – jejich hlazení, čištění srsti a česání hřívy, vodění koní a plnění různých úkolů, a nakonec i jízda na koni. To všechno jsou velmi působivé faktory. Hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi přináší mnoho i dalším cílovým skupinám – např. lidem s poruchami chování nebo učení, rizikovým a sociálně znevýhodněným skupinám mládeže a dospělých, seniorům, ale třeba i dětem z běžné populace. Těm přináší hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi nejen možnost pozitivního a smysluplného trávení volného času, ale i posílení sebevědomí a pozitivních osobnostních vlastností nebo třeba umožňuje nácvik schopnosti spolupracovat. (www.hiporehabilitace-cr.com)

3. Felinoterapie

Kadlecová (2009) uvádí, že felinoterapie je založena na kontaktu člověka s kočkou, při němž dochází ke vzájemnému pozitivnímu působení. Interakce mezi kočkou a člověkem je podobná psychologickému poradenství. Především díky chování kočky, která přijímá člověka, jaký je, respektuje jej, nesoudí, nepřerušuje, nezáleží jí na vzhledu a na sociálním postavení a stejně tak neřeší minulost člověka a soustřeďuje se jen na daný okamžik.

V České republice se oblast felinoterapie (zooterapie s kočkou) poprvé objevuje od roku 1997 a to v organizaci Nezávislý chovatelský klub (NCHK). Ten vydává plemennou knihu koček a zkušební řád pro týmy v návštěvní terapeutické službě. (Nerandžič, 2006)

Pro felinoterapii se v České republice nejvíce využívá návštěvní forma s kočkami a metoda AAA (aktivity za pomoci zvířete). Tento způsob je charakteristický osobnostní zkušeností klienta s kočkou, která je umístěna na škrabadle před klientem, na jeho klíně na podušce, vedle něj na pohovce nebo na pevné podložce připevněné k vozíku. Do této metody se dále řadí procházky s kočkou, metoda je vhodná pro mobilní a klidnější klienty. (Hypšová in: Bicková, 2020)

4. Ornitoterapie

Ornitoterapie je využití opeřenců, jejich inteligence a vytvoření silného pouta s člověkem. Nejvhodnější jsou ptáci s vyšší komunikativností a vyšší vnímavostí okolí – papoušci, loskuták posvátný, holubi, pěvci s čeledi špačkovitých a někteří dravci (Svobodová, 2009)

Ornitoterapie je vhodná pro týrané, zneužívané a hospitalizované děti, pacienty s onkologickým onemocněním, seniory, osoby s tělesným, smyslovým nebo mentálním postižením, autistické pacienty, pacienty s epilepsií, lidi v krizové situaci a s depresemi. Papoušci obecně zlepšují

duševní rovnováhu a zmírňují negativní emoce, jako je tomu např. u dětí s nedostatkem pozornosti, kde pomocí papoušků se hyperaktivní děti dokážou zklidnit a udržet pozornost (Gardiánová & Hejrová, 2015).

5. Farmingterapie

Často se využívají hospodářská zvířata v rámci farmy, kde najdeme více druhů těchto zvířat. Jedná se o terapii praktikovanou na farmách neboli farmingterapii. Jedná se o péči zvířat na farmě, krmení, ošetřování a tak dále. *„Klienti se například posadí na balíky slámy a do ruky se jim dají kojenecké láhve s mlékem. Pak se vypustí jehňata a kozičky. Ty, jakmile uvidí láhve s oblíbeným nápojem, se vrhnou ke klientům a začnou z dudlíku vysávat mlíčko. Je to nezapomenutelný zážitek“* (Loučka, 2007, s. 305)

Jedná se o léčebnou a preventivní metodu, kterou lze především využít při výchově dětí a dospělých, ale i ke zlepšení stavu handicapovaných lidí na úrovni fyzické, sociální a mentální. Terapie spočívá v přímém kontaktu se zvířaty, která obsahuje celý proces chovu zvířete a jeho ošetřování. Mezi klienty můžeme zařadit závislé osoby na návykových látkách, děti s poruchami učení a chování, osoby s duševními a fyzickými problémy, nespokojenou mládež, dlouhodobě nezaměstnané, sociálně izolované seniory. (Murray et al., 2019)

6. Terapie s malými zvířaty

Tento druh terapie může zahrnovat například králíka domácího, který je vhodným společníkem pro svůj pozitivní vliv na pocity a zvyšující se představitivost zejména u dětí. (Loukaki et al., 2010). Dalším pomocníkem bývá často morče domácí. Morče pozitivně ovlivňuje celkovou pohodu lidí. Nejčastěji se využívá k léčbě dětí s poruchami autistického spektra a k překonání komunikační bariéry ve školních skupinách. (Gardiánová, Bartoňová, 2018). Dále se využívají i fretky *“Chov fretek je vždy spojen s*

ošetřováním, mazlením a komunikací. Dominuje tedy složka sociální rehabilitace. Fretky dobře působí i na osamělé lidi, kteří mají najednou zpestření života s jiným nezaběhaným rytmem.” (Nerandžič, 2006, s. 139)

1.6 Zooterapeut

V poslední podkapitole představím, jaké jsou podmínky praktikování zooterapie pro vykonavatele a jaké jsou další možnosti provádění zooterapie. V této kapitole představím podmínky praktikování zooterapie s vybranými druhy zvířat.

Při výkonu canisterapie je podmínka ze strany dobrovolníka nebo odborníka s otestovaným psem před začátkem praktikování úspěšná příprava jedince. Jako jsou morální a osobnostní předpoklady, empatický přístup, prosociální chování a osobnostní kompetence. Dále je podmínkou znalost pravidel, náležitostí a podmínek při realizaci intervence za účasti psa. Osoba se svým psem musí úspěšně projít systémem přípravy, vzdělávání a testování. Zodpovídá za sebe i za svého psa. Podmínky jsou i ze strany canisterapeutického psa. Pes musí mít dobrý zdravotní stav, do kterého je zahrnuto kompletní očkování, pravidelné odčervení, kvalitní zdravotní a rehabilitační péče. Dále musí být v dobré kondici fyzické, ale i psychické. Zde je důležitý výběr a příprava psa, znalost jeho předpokladů, temperamentu, rizik v chování, schopností apod. A v neposlední řadě canisterapeutický výcvik. Samotná canisterapie by měla být pro psa radostí, pes nemá být do kontaktu nucen, ale využívají se metody pozitivního tréninku zvířat. (Bicková, 2011)

Co se týče felinoterapie, Česká republika nspecifikuje podmínky, které povolují vykonávat návštěvní službu v oblasti felinoterapie. Existují pouze určité požadavky, jimž musí dostát osoba pracující v oblasti felinoterapie v tom smyslu, jak její kvalitu garantuje Nezávislý chovatelský klub. Členství v tomto klubu je podmínkou, že každá osoba spolu s kočkou musí projít

zácvikem a poté zkušebním testem souhry týmu pro návštěvní službu. (Hypšová in: Bicková, 2020)

Předpokladem hipoterapie je odborně vzdělaný personál. Instruktor, terapeut, cvičitel jezdeckví a koní musejí mít praktické zkušenosti a požadované vzdělání v daném oboru hipoterapie. Koně by měli mít speciální výcvik, který je podložený složenou specializační zkouškou a udělenou licenci. Takový kůň, který se využívá pro terapie, má na svém boxu umístěnou cedulku o této licenci. (Casková in: Bicková, 2020)

Výše uvedené druhy mají rozlišné požadavky na zooterapeuta či zvíře. U některých druhů nejsou jasné podmínky, ale jsou stanovené požadavky, které musí osoba splňovat. Pro další vybrané druhy popsané v podkapitole 1.5 nejsou specifikované konkrétní požadavky pro zooterapeuta či zvíře. Ve výzkumu této bakalářské práce budu zjišťovat, zda jednotlivé sociální služby využívají externího či interního pracovníka zoterapie anebo dobrovolníka.

Shrnutí:

První kapitola se věnovala pojmu zooterapie. Tento obor nemá jednotnou definici, každý autor vysvětluje pojem trochu jinak. Definice je totiž různá pro každý druh zvířete, který je uvedený v kapitole. Zooterapii pro účely své bakalářské práce a naplnění jejího cíle chápu jako rehabilitační a terapeutický přístup, který využívá interakce mezi člověkem a zvířetem k dosažení různých terapeutických cílů a podpory zdraví. Zooterapie zahrnuje léčebné, sociální, pedagogické a pracovní aspekty a využívá zvíře jako prostředníka, který podporuje pozitivní vliv na člověka. Zvířata v zooterapii fungují jako koterapeuti, kteří přispívají ke zlepšení paměti, motoriky, komunikace a snižování stresu u klientů. Zooterapie se řídí dle související legislativní normy, není legislativně ukotvena, doposud neexistuje zákon o zooterapii. Toto může zapříčinit nejednotné fungování zooterapie, každý si její fungování vysvětluje jinak a v praxi to může způsobit chaos. Cílem zooterapie je pomoc klientům dosáhnout pozitivních změn ve fyzickém, psychickém a sociálním ohledu. Zvířata působí jako terapeutický prostředník, který podporuje rozvoj motorických dovedností, uvolňuje napětí, zlepšuje pozornost, stimuluje psychiku a sociální chování, a také přispívá k lepší adaptaci jedince ve společnosti. V kapitole jsou uvedeny metody dle dokumentu Bílý papír, formy dle počtu klientů a místa působení. Dále jsou popsány druhy zooterapie dle zvířete, jejich definice, historie v České republice, jejich působení na klienta, vhodná cílová skupina a využívané techniky při zooterapii. Požadavky na zooterapeuta jsou odlišné, zde se požadavky liší dle druhu zvířete. U některých druhů nejsou jasné požadavky. Popsaná teorie bude využita při výzkumu, kdy budu zjišťovat, zda sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi v ČR využívají zooterapii. Dále u těch služeb, které využívají zooterapii, budu zjišťovat, jaké využívají metody, formy, druhy, kdo zooterapii provádí,

jaké jsou přínosy, limity a zda se jeví zooterapie jako nástroj přínosný pro sociální práci.

2 Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi

Druhá kapitola se zabývá vymezením sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Je rozdělena do pěti podkapitol, které mají za úkol představit a přiblížit fungování sociální služby, ve které bude prováděn výzkum. Podkapitoly se zaměřují na vymezení a legislativní ukotvení sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Dále popisují poskytované činnosti, cíle, principy a cílovou skupinu sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Na závěr je popsán průběh spolupráce s rodinou s dětmi.

2.1 Vymezení sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

První podkapitola se věnuje základnímu vymezení sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. V kapitole nejprve uvedu, co je to sociální práce a sociální služby, následně se budu věnovat sociálně aktivizačním službám pro rodiny s dětmi.

Mezinárodní definice sociální práce přijata Mezinárodní federací sociálních pracovníků (2014): *„Sociální práce je na praxi založená profese a akademická disciplína, která podporuje sociální změnu a rozvoj, sociální soudržnost a zplnomocňování lidí. Pro sociální práci jsou zásadní principy sociální spravedlnosti, lidských práv, společenské zodpovědnosti a respektu k rozmanitosti. Sociální práce podporuje lidi a jejich okolí v řešení těžkých životních situací a výzev, aby se zvyšovala jejich životní pohoda. Opírá se přitom o teorie sociální práce, společenských a humanitních věd a o vlastní znalosti.“*

Vazba mezi sociální prací a sociálními službami je úzce provázána, přičemž oba koncepty jsou vzájemně propojeny a vzájemně se doplňují. Sociální služby jsou konkrétní intervence a programy, které vycházejí z principů sociální práce a jsou zaměřeny na poskytování podpory a péče lidem v obtížných životních situacích. Tyto služby jsou implementovány a prováděny sociálními pracovníky a dalšími profesionály v oblasti sociální

práce. Právní úpravu sociálních služeb v České republice stanovuje zejména zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tento zákon upravuje poskytování sociálních služeb, práva a povinnosti poskytovatelů a uživatelů těchto služeb, postupy pro registraci a licencování sociálních služeb, financování sociálních služeb a dohled nad jejich poskytováním. Dále stanoví povinnosti státu a obcí v oblasti sociálních služeb a zajišťuje právní ochranu a podporu pro ty, kteří sociální služby potřebují.

Dále se sociální služby řídí právním předpisem:

- Vyhláška č. 505/2006 Sb. ze dne 15. listopadu 2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

A dokumentem: Bílá kniha v sociálních službách (2003).

Dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, sociální služby zahrnují:

- sociální poradenství,
- služby sociální péče,
- služby sociální prevence.

Zákon obsahuje také dělení forem, v jakých se sociální služby mohou poskytovat. Jsou to služby:

- pobytové,
- ambulantní,
- terénní.

Tyto formy služeb a jednotlivé druhy sociálních služeb, definuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve svém ustanovení §33.

Sociální služby se řídí standardy, které jsou v souladu s právními normami České republiky a Evropské unie a také Etickým kodexem sociálních pracovníků České republiky. Standardy kvality sociálních služeb, jsou popsány v příloze č. 2 vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí ČR

č. 505/2006 Sb. Standardy kvality sociálních služeb byly vytvořeny ve spolupráci s klienty a poskytovateli sociálních služeb. Standardů je 15, platí pro všechny druhy a typy služeb, jsou formulovány obecně.

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi se řadí do služeb sociální prevence, které jsou zákonem vymezeny jako služby, které *“napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, pro sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.”* (§ 53 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů)

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou popsány v odst. 1 § 65 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách jako *“terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje.”*

2.2 Poskytované činnosti

V následující podkapitole uvedu poskytované činnosti, které jsou dány zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a dále jsou poskytované činnosti sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi popsány ve vyhlášce Ministerstva práce a sociálních věcí ČR č. 505/2006. Tyto činnosti pracovníci nabízí rodinám, se kterými spolupracují k překonání jejich dlouhodobé nepříznivé sociální situace.

Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi dle odst. 2, § 65 zákona č. 108/2006 Sb. obsahuje následující činnosti:

„a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti;

b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím;

c) sociálně terapeutické činnosti;

d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.“

Dle vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. 505/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů se základní činnosti sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi dělí a zajišťují takto:

a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti:

- pracovně výchovná činnost s dětmi,
- pracovně výchovná činnost s dospělými, například podpora a nácvik rodičovského chování včetně vedení hospodaření a udržování domácnosti, podpora a nácvik sociálních kompetencí v jednání na úřadech, školách, školských zařízeních; přitom alespoň 70 % těchto činností je zajišťováno formou terénní služby,
- nácvik a upevňování motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností dítěte,
- zajištění podmínek a poskytnutí podpory pro přiměřené vzdělávání dětí
- zajištění podmínek pro společensky přijatelné volnočasové aktivity.

b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

- doprovázení dětí do školy, školského zařízení, k lékaři, na zájmové aktivity a doprovázení zpět.

c) sociálně terapeutické činnosti:

- socioterapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporujících sociální začleňování osob.

d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

- pomoc při vyřizování běžných záležitostí,
- pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob.

Jednotlivé organizace sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v České republice ve standardech sociální služby blíže specifikují tyto činnosti. Některé sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (například organizace Paspoint) se zaměřují na konkrétní cílovou skupinu například rodina s dítětem s Aspergerovým syndromem, tudíž se služba může zaměřovat více na konkrétní činnost, ale v zásadě se poskytované činnosti ve službách neliší. Vzhledem k tomu, že bakalářská práce je zaměřena na všechny sociálně aktivizační služby v ČR, tak uvedu na konkrétní službě, a to SOS dětské vesničky, která má několik služeb po celé ČR, jak vypadají poskytované služby a co představují jednotlivé služby pro rodiny s dětmi:

- Základní stabilizace – možnost poradit se, materiální pomoc.
- Základní doklady – pomoc vyřídit identifikační a jiné doklady.
- Vzdělání – příprava na zařazení se na trh práce.
- Pracovní uplatnění – zařazení se a udržení se na trhu práce.
- Hmotné zabezpečení – hospodaření s finančními prostředky, řešení dluhové problematiky, využití sociálních dávek, uplatnění práva na hmotné zabezpečení.
- Bydlení, vedení domácnosti – hledání bydlení nebo ubytování, podpora v udržení bydlení, podpora při vedení chodu domácnosti.
- Zdraví a bezpečí – zprostředkování zdravotní péče včetně odborné pomoci v oblasti duševního zdraví, prevence onemocnění spojený s rizikovým způsobem života.

- Ochrana práv, bezpečnost a kriminalita – rozpoznání a podpora při řešení trestné činnosti směřované na osobu, rozpoznání a podpora řešení následné trestné činnosti osoby a prevence recidivy, předcházení rizikovému chování a znalost jeho důsledků, ochrana práv klientů.
- Kontakt se společenským prostředím – vytváření funkčních sociálních vazeb, zprostředkování smysluplného trávení volného času.
- Rodina a její uspořádání – vytváření funkčních sociálních vazeb v rámci rodiny, uspořádání rodinných vztahů, doklady v oblasti rodinného práva, zákona o SPOD.
- Posilování rodičovských kompetencí – podpora při péči o děti, péči o zdraví, rozvoj a bezpečnost dětí, podpora psychomotorického vývoje. (www.sos-vesnicky.cz)

V rámci poskytovaných činností lze provádět například i zooterapii. Tvrdá (2020) uvádí, že prostřednictvím zooterapie můžeme působit výchovně, a to například příkladně vést dítě k nekonfliktnímu jednání se zvířetem a ke kooperaci s jinými dětmi. Zooterapie naplňuje i složku vzdělávací, například učit, jak zvíře cvičit nebo dávat povely. Dále se naplňuje aktivizace, dítě je například odvedeno od počítačových her. Zprostředkovává se kontakt se společenským prostředím a terapeutické činnosti jsou běžnou součástí zooterapie.

Dále sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi poskytují rodinám sociální poradenství, a to základní a odborné. Základní poradenství poskytuje osobám potřebné informace k řešení jejich nepříznivé situace. Odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních osob v občanských poradnách, v manželských a rodinných poradnách, zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. (Nedělková, 2008)

2.3 Cíl sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Následující podkapitola představuje, co je cílem dané sociální služby. Vzhledem k tomu, že bakalářská práce je zaměřena na všechny sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi v České republice, uvedu, co si kladou za cílem jednotlivé sociální služby. Vybrané sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi mají jednotlivé pobočky po celé republice.

Bechyňková & Konvičková (2008) uvádí, že cílem sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi je pomáhat překonat tíživou nepříznivou sociální situaci a také chránit společnost před vznikem nebo šířením nežádoucích společenských jevů.

Člověk v tísní uvádí jako hlavní cíl služby zachování nebo obnovení funkcí rodiny v jejím přirozeném prostředí. Minimálním cílovým stavem je zastavení zhoršování nepříznivé sociální situace rodiny. Optimálním cílovým stavem je zlepšení sociálních dovedností, životní úrovně a spokojenosti členů rodiny. (www.clovekvtisni.cz)

Cílem Charity je podpořit a zvýšit aktivitu, samostatnost a celkovou schopnost rodin řešit problémy, které nepříznivě ovlivňují jejich fungování. (www.charita.cz)

SOS Dětské vesničky mají za cíl vyřešit sociální či materiální situaci, aby děti mohly vyrůstat doma. Snaží se zabránit odebrání dětí do náhradní péče. (www.sos-vesnicky.cz)

Z výše uvedených cílů jednotlivých sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi vyplývá, že cílem této sociální služby je pomoci rodinám překlenout jejich nepříznivou životní situaci, aby děti mohly vyrůstat v domácím prostředí. Sociální služba pomáhá na úrovni materiální a sociální. Zaměřuje se na zvýšení aktivity a samostatnosti rodiny.

2.4 Cílová skupina

Tato podkapitola s názvem cílová skupina popisuje, na koho se zaměřují sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi v České republice a s kým pracují. Již z názvu samotné služby je zřejmé, že se služba zaměřuje na rodiny s dětmi. Níže uvedu, jaké to jsou rodiny, se kterými služba spolupracuje.

V odst. 1 § 65 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, se uvádí, že sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi poskytují služby rodině s dítětem, u kterého je ohrožen vývoj v důsledku dopadů dlouhodobé krizové sociální situace, kterou rodiče sami bez pomoci nedokáží překonat a existují další rizika ohrožení vývoje.

Dlouhodobá krizová sociální situace vychází z nepříznivé sociální situace, která je definována zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů jako oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné osoby nebo z jiných závažných důvodů, řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením.

Matoušek, Kodymová, & Koláčková (2010) popisují sociální práci s různými typy rodin. Níže jsou uvedeny ty, se kterými se můžeme nejčastěji setkat v sociálně aktivizační službě pro rodiny s dětmi:

- Sociální práce se zneužívanými, týranými a zanedbávanými dětmi a jejich rodinami – špatné zacházení s dítětem může být úmyslné či neúmyslné chování rodičů nebo pečující osoby. Rozdělují se na tělesné týrání, sexuální zneužívání, zanedbávání a emoční týrání.
- Sociální práce s osamocenými rodiči – ekonomické zajištění rodiny, vedení domácnosti a čas věnovaný výchově a péči o dítě je pro

osamocenému rodiči velkou zátěží, v tomto modelu rodiny jsou ohrožené základní funkce rodiny, a to zajištění citového zázemí všem svým členům a příprava dětí pro život ve společnosti.

- Sociální práce s mnohoproblémovými rodinami – rodina, která má dlouhodobě více než jeden problém, které se týkají sfér rodinného života a není je schopna sama řešit.
- Sociální práce s uživateli drog a návykových látek – zde jsou klienti užívající drogy a návykové látky jakýmkoliv způsobem. V důsledku užívání drog rodičů, jsou děti vystaveny riziku a ohrožení.
- Sociální práce s oběťmi násilí v rodině – domácí násilí je nejrozšířenější a nejméně kontrolovanou formou násilí, také nejvíce podceňovanou.
- Sociálně práce s rizikovou mládeží – pojem riziková mládež je vážný sociální problém, který se objevuje až v novověku. Instituce, které se zabývají rizikovou mládeží jsou například orgán sociálně-právní ochrany dětí a kurátor pro mládež. V rámci prevence odebrání dítěte do ústavního zařízení mohou pracovníci využít preventivní programy či služby například sociálně aktivizační službu pro rodiny s dětmi
- Sociální práce s nezaměstnanými – nezaměstnanost se netýká pouze toho, kdo o své zaměstnání přišel, ale i jeho nejbližšího sociálního okolí, a to zejména rodiny. Sociální pomoc se uskutečňuje ve dvou rovinách. První je tzv. Aktivní politika zaměstnanosti (úřad práce) a druhou pomoc nabízí neziskový sektor, který se soustředí na volný čas nezaměstnaných, podpora návratu zpět na pracovní trh apod.

Další cílovou skupinou jsou osoby se zdravotním znevýhodněním. Matoušek et al. (2010) uvádí, že prvních letech života dítěte se zdravotním znevýhodněním jsou poskytovány služby těmto rodinám především prostřednictvím stacionářů, kde je rodině a dítěti poskytováno poradenství zdravotní, psychologické, sociální. Klienty sociálně aktivizačních služeb pro

rodiny s dětmi se rodiny s dítětem se zdravotním znevýhodněním se stávají zejména v případech, kdy rodina vyžaduje:

- podporu při zvládnání rodičovských kompetencí,
- sociální poradenství,
- podporu při jednání na úřadech,
- podporu při integraci do společnosti.

U rodin se staršími dětmi se často jedná o pomoc při využití efektivně stráveného volného času a pomoc se zvládnáním specifických výukových problémů.

Jako další cílovou skupinou, na kterou se zaměřuje sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi jsou kulturní a etnické menšiny. Tyto rodiny se potýkají s celou řadou sociálních problémů. Pracovník při práci s těmito rodinami se musí seznámit s kulturou a hodnotami dané rodiny a pak hledat způsoby, jak rodině pomoci. (Gjuričová & Kubička, 2009)

Dále sociální pracovníci spolupracují s rodinami s rodičem ve vězení, s rodičem s duševním onemocněním a dalšími. Nejčastěji se v rodinách, se kterými pracují sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, vyskytují tyto faktory:

- nízký společenský status,
- vnímání vlastní pozice ve společnosti jako outsidera,
- dlouhodobě špatná ekonomická situace,
- špatné podmínky bydlení a ohrožení trvalosti bydlení,
- nízký příjem rodiny,
- ohrožení ztrátou zaměstnání nebo dlouhodobá nezaměstnanost,
- příslušnost k etnické minoritě nebo k sociálně vyloučené skupině.

(Matoušek et. al, 2010)

„Klientem sociálně aktivizačních služeb je celá rodina jako interakční systém ohrožený špatnou sociální situací, izolovaností, zvýšenou mírou stresu, frustrací rodičů i jejich výchovnou nezkušeností, která má přímý dopad na prospívání dítěte“. (Bechyňková & Konvičková, 2008, s. 51)

Orgán sociálně-právní ochrany dětí může svým klientům doporučit spolupráci se sociálně aktivizační službou pro rodiny s dětmi. Z osobní zkušenosti, vím, že od orgánu sociálně-právně ochrany dětí je zprostředkováno nejvíce rodin se kterými dále spolupracuje sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi. Nedělíková (2008) uvádí, že pracovníci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi jsou pověřeni sociálně právní ochranou dětí, o pověření rozhoduje příslušný krajský úřad. Pracovníci podléhají oznamovací povinnosti. Spolupráce probíhá zejména v přirozeném prostředí rodiny, tj. domácím prostředí. Služba je dobrovolná, je možné ji kdykoliv ukončit. Je poskytována bezplatně. Sociální pracovníci poskytují i krizovou intervenci rodinám po dobu kritických období.

Klientem orgánu sociálně-právní ochrany dětí je primárně dítě definované v §6 zákona č. 363/2021 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí a jeho rodiče, případně další osoby odpovědné za výchovu.

2.5 Průběh spolupráce sociální služby s rodinou s dětmi

V poslední podkapitole uvedu, jak funguje sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi. Popíši průběh spolupráce sociální služby s rodinou s dítětem. Cílem této podkapitoly je přiblížit, jak daná služba spolupracuje s klientem.

Dle Nedělíkové (2008) můžeme sociální práci s rodinou rozdělit do několika fází:

1. navázání kontaktu,
2. mapování situace,
3. formulování zakázky,

4. plánování služeb,
5. realizace plánu,
6. ukončení spolupráce a vyhodnocení práce společně s uživatelem.

U navázání kontaktu sociálního pracovníka se zájemcem o službu uvádí Nedělková (2008), že je důležité pro pracovníka, si uvědomit, odkud podnět k navázání spolupráce vzešel. Zda podnět pochází od rodiny jako zájemce o službu, zda byla rodina doporučena institucí, nejčastěji orgánem sociálně-právní ochrany dětí, nebo je iniciátorem někdo jiný. I v případě doporučení jinou institucí je ochrana práv a zájmů klientů nadřazená zájmům zakázce. Při navázání kontaktu je sociální pracovník povinen informovat zájemce o nabízené sociální službě a také jej informovat o všech povinnostech, které vyplývají ze spolupráce. Jedním z klíčových prostředků při navazování kontaktu je rozhovor, který je důležitým nástrojem v dojednávání pozice pracovníka a objednávky zájemce o službu. (příloha 1.)

Další fází je mapování situace. Mapování situace má za cíl zjistit, zda má jedinec či rodina zájem spolupracovat se sociální službou. Sociální pracovník v této fázi mapuje, jaká je nepříznivá sociální situace a v jakých sociálních oblastech může dané rodině pomoci. (Nedělková, 2008)

Přichází na řadu formulování zakázky. S klientem se uzavírá smlouva o poskytování sociální služby. (příloha 2.) Pokud má zájemce o službu zájem spolupracovat, stává se z něj klient. Zakázka vymezuje dvě věci: oblasti spolupráce a cíl této spolupráce. Stanovuje se individuální plán s klientem. Bicková (2011) popisují individuální plánování jako proces, kontakt, dialog, při kterém se setkávají klient služby a klíčový pracovník jako zástupce poskytovatele sociálních služeb. V procesu plánování služby se zrcadlí přímo poslání organizace, její cíle, okruh osob a zásady sociální služby. Individuální plán vytváří klíčový pracovník se svým klientem, stanoví se cíl klienta a jednotlivé kroky, které vedou k naplnění konkrétního cíle. Individuální plán

vychází z přání a potřeb klienta, má za cíl poskytnout klientovi jasnou a strukturovanou cestu k dosažení jeho cílů a zlepšení jeho sociální situace. Individuální plán je vytvářen z vlastní vůle klienta, tak aby pro něj byl cíl motivující.

Cíl spolupráce se stanovuje dle metody SMART:

- S – konkrétní, jasný, pochopitelný,
- M – měřitelný, a to, pokud jde o čas, kvalitu, kvantitu,
- A – dosažitelný,
- R – důležitý z hlediska cílů organizace – propojenost cílů organizace s cíli jedince
- T – dosažený v určitém termínu. (Chloupková, 2013)

V rámci realizace plánu sociální pracovník převážně navštěvuje rodinu s dětmi v jejich přirozeném domácím prostředí. Pro práci s rodinou využívá nejčastěji metodu rozhovoru. Poskytuje rodině sociální poradenství, v oblastech, které jsou pro rodinu stěžejní. Poskytuje činnosti v rámci sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Klient s podporou pracovníka využívá vlastní síly k naplnění stanovených cílů. Dále sociální pracovník spolupracuje s dalšími institucemi jako je škola, orgán sociálně-právní ochrany dětí a dalšími odborníky. Pořádá nebo se účastní případových konferencí. (Nedělková, 2008) Případová konference je popsána ve Slovníku sociální práce jako *“Porada věnovaná diskuzi o případu, již se účastní členové rodiny, případně další blízcí lidé a zástupci institucí, které mají s klientovými problémy něco do činění. Cílem případové konference je vždy výměna informací a společné plánování postupu.”* (Matoušek, 2003, s.170)

V poslední fázi dochází ke zhodnocení spolupráce. Hodnotí se individuální plán. Ve spolupráci se pokračuje, vyžaduje-li to klientova sociální situace. Smlouvu je možno ukončit více způsoby. První způsob je dohoda

smluvních stran, zpravidla při dosažení cílů spolupráce. Uživatel může kdykoliv ukončit smlouvu bez udání důvodu. Poskytovatel může vypovědět smlouvu, jestliže uživatel opakovaně porušuje pravidla vyplývající ze smlouvy, uživatel službu nevyužívá déle než dva měsíce nebo pracovník vnímá ohrožení vlastní osoby. (příloha 2.)

Shrnutí:

Druhá kapitola je zaměřena na sociální službu sociálně aktivizační službu pro rodinu s dětmi. Je to sociální služba, dále se řadí do služeb sociální prevence a provádí se terénní, případně ambulantní formou. Je poskytována rodinám s dítětem, u kterého je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje. Sociálně aktivizační služba poskytuje ze zákona výchovné, vzdělávací, aktivizační, sociálně-terapeutické činnosti, zprostředkovává kontakt se sociálním prostředím a pomáhá při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Cílem sociální služby obecně je pomoci rodinám s dětmi překlenout nepříznivou sociální situaci, tak aby dítě mohlo vyrůstat v domácím prostředí. Základními principy této sociální služby jsou dobrovolnost, respekt, nezávislost a jednání v nejlepším zájmu dítěte. Cílová skupina se zaměřuje na rodiny s dětmi, u kterých je ohrožen vývoj v důsledku dlouhodobé krizové situace. Nejčastěji se sociální pracovníci setkávají s rodinami se zanedbávaným, zneužívaným a týraným dítětem, s osamoceným rodičem, s mnohaproblémovými rodinami, s uživateli drog, s oběťmi násilí v rodině, s rizikovou mládeží, s nezaměstnaným, se zdravotně znevýhodněným a etnické menšiny. Orgán sociálně-právní ochrany dětí může svým klientům doporučit spolupráci se sociálně aktivizační službou pro rodiny s dětmi. Sociální služba se může setkat i s jinou než výše zmíněnou cílovou skupinou, důležitým znakem pro práci s rodinou je ohrožený vývoj dítěte. Průběh spolupráce sociální služby s rodinou začíná jako jednání se zájemcem, dále sociální pracovník mapuje ohrožené oblasti u rodiny. Pokud má zájemce o službu zájem o spolupráci, uzavírá se smlouva o poskytování sociální služby a zájemce se stává klientem. Stanoví se individuální plán. Určí se cíl a konkrétními kroky, které k němu vedou. Individuální plán vychází

z potřeb a přání klienta. Dále následuje část, kdy se plní tento individuální plán. Sociální pracovník využívá metody a nástroje sociální práce k tomu, aby s klientem naplnil stanovené cíle. Právě v této fázi je možné využít i metodu zooterapie. V poslední fázi se spolupráce hodnotí. Pokračuje se dále ve spolupráci nebo se spolupráce ukončí.

EMPIRICKÁ ČÁST

3 Empirická část

Empirickou částí bakalářské práce navazuji na teoretickou část práce, která se zabývala zooterapií a sociálně aktivizační službou pro rodiny s dětmi. Tato kapitola bude obsahovat informace z výzkumného šetření, které provedu ve všech sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi v České republice.

Použiji grafické a statistické zpracování dat, které získám na základě výzkumných otázek. Výzkumné otázky budou zaměřeny na využití zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. V kapitole popíši použité metody a strategie, které jsem použila při výzkumném šetření. Součástí této kapitoly budou stanovené cíle práce a interpretace zpracovaných dat.

3.1 Cíl práce

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit, zda a jak jednotlivé sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi v ČR využívají pro svoji práci zooterapii.

Cílem je oslovit všechny registrované sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi v České republice a zjistit, zda využívají zooterapii pro svoji práci. Pokud nevyžívají, tak z jakého důvodu. U sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi, které zooterapii při sociální práci s klienty využívají, je cílem zjistit, kdo zooterapii provádí, pomocí jakých metod, forem a druhů se zooterapie provádí a na jakou cílovou skupinu se zooterapie zaměřuje. Dále je cílem zjistit, jaké jsou přínosy a limity zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi.

3.2 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky jsem formulovala pro výzkumné šetření a vychází z teoretické části mé bakalářské práce.

Výzkumné otázky jsou:

1. **Jaký je rozsah využívání zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi?** (otázky v dotazníku č. 1, 2, 3, 13, 14)
2. **Jakým způsobem se využívá zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi? Způsobem je míněno, kdo provádí zooterapii, pomocí jakých metod, forem a druhů a na jakou cílovou skupinu se zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi zaměřuje.** (otázky v dotazníku č. 4, 5, 6, 7, 8, 9)
3. **Jaké jsou přínosy a limity využívání zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi?** (otázky v dotazníku č. 10, 11, 12)

3.3 Použité metody a strategie

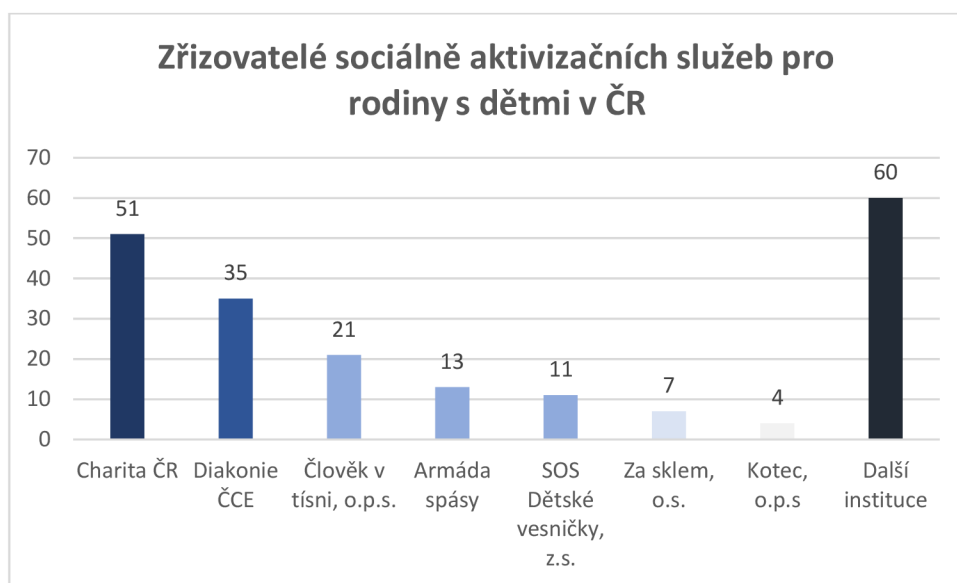
K dosažení stanovených cílů použiji kvantitativní strategii výzkumu. Důvodem je výše zmíněný cíl, který se zaměřuje na všechny sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi v České republice, je tedy potřeba získat konkrétní informace od většího počtu respondentů. Pro sběr dat využiji metodu dotazování, dle Reichela (2009) je tento způsob specifický pro sociální výzkum. Podstatou dotazování je kladení otázek, ať už je ve formě mluvené (rozhovor) nebo písemné (dotazník). Pro sběr dat využiji metodu dotazníku, ten definuje Gavora (2000) jako způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Dotazník je určen pro všechny sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi v České republice, celkem tedy 260 služeb. Dotazník je strukturovaný a je tvořen třemi společnými otázkami, dále se dotazník dělí na sekci A a B. Sekce A je tvořena dalšími devíti otázkami a je určena pro ty

respondenty, kteří využívají při sociální práci s klientem zooterapii. Sekce B je tvořena dvěma otázkami a je určena pro ty respondenty, kteří nevyužívají při sociální práci s klientem zooterapii. Dotazník je celkem tvořen ze čtrnácti otázek. Otázky v dotazníku jsou vyvozeny z cíle práce, teoretické části práce a konkrétní výzkumné otázky. Dotazník je vytvořen na online platformě www.survio.com (příloha 3.) Odpovědi na výzkumné otázky získám prostřednictvím odpovědí na otázky v dotazníku. Výběr dané otázky v dotazníku zdůvodním pod danou tabulkou výsledků v prezentaci dotazníkového šetření. Cílovou skupinou, na kterou se výzkum zaměřuje, jsou všechny sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi v České republice a k oslovení všech sociálních služeb využiji registr poskytovatelů sociálních služeb na MPSV. Oslovím sociálního pracovníka, na kterého je dán kontakt v tomto registru, vždy jedna odpověď za danou sociální službu. Dále využiji dotazování elektronickou poštou a do jednotlivých sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi rozešlu emailem online dotazník. Respondenti jsou informováni o účelech výzkumu a o anonymitě odpovědí.

Dotazníky byly distribuovány v měsíci leden 2024, sběr dat jsem ukončila v půlce února 2024.

3.4 Prezentace výsledků dotazníkového šetření

Otázka č. 1.: Jaký je název Vaší organizace a kdo je jejím zřizovatelem?

Graf 1.: Zřizovatelé sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v ČR

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Tabulka 1.: Zřizovatelé sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v ČR

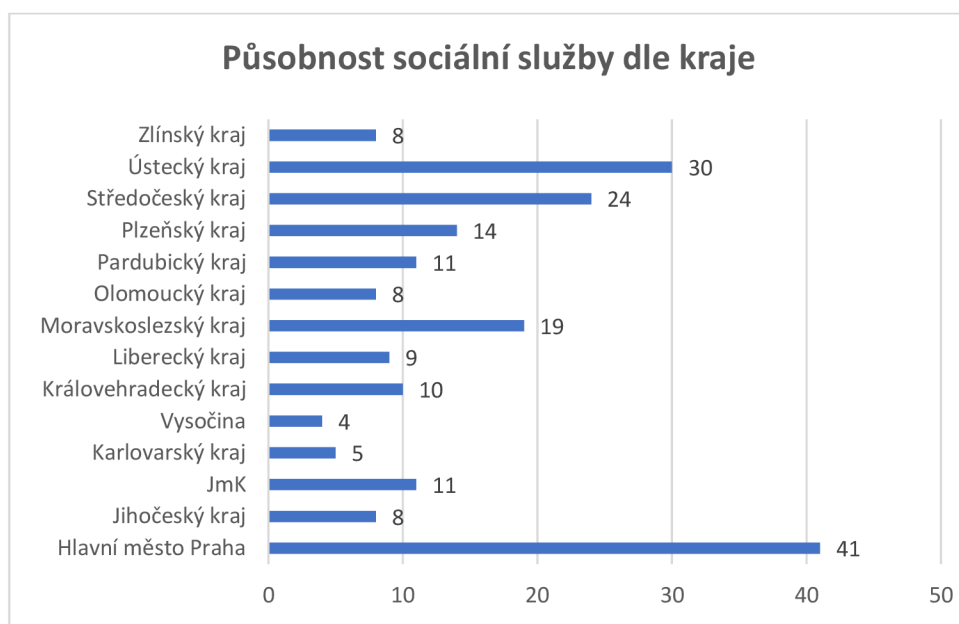
Organizace	Počet	%
Charita ČR	51	25
Diakonie ČCE	35	17
Člověk v tísni, o. p. s.	21	10
Armáda spásy	13	7
SOS dětské vesničky, z.s.	11	5
Za sklem, o.s.	7	4
Kotec, o.p.s.	4	2
Další organizace	60	30
Celkem	202	100

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

První otázka je otevřená. Tato otázka měla za cíl zjistit, jaké konkrétní organizace se zapojily do dotazníkového šetření a kdo je jejím zřizovatelem. Otázka je informativní. Dále mi tato otázka sloužila jako vodítko, kdo dotazník

vyplnil a koho oslovit znovu. Bylo osloveno celkem 260 sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v ČR. Do dotazníkového šetření se zapojilo celkem 202 služeb. V grafu jsou vyobrazeni zřizovatelé jednotlivých sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Nejpočetnější zastoupení má Charita ČR, které tvoří 25 % respondentů. Druhé nejpočetnější zastoupení má Diakonie ČCE, z této organizace odpovědělo 17 % respondentů. Následuje organizace Člověk v tísni, o. p. s. 10 %, SOS dětské vesničky, z. s. má 5 %, organizace Za sklem, o. s. 4 % a Kotec, o. p. s. 2 % respondentů. Zbýlých 30 % tvoří respondenti z dalších organizací, které neměly takové zastoupení jako výše zmíněné organizace.

Otázka č. 2.: V jakém kraji působíte?

Graf 2.: Působnost sociální služby dle kraje

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

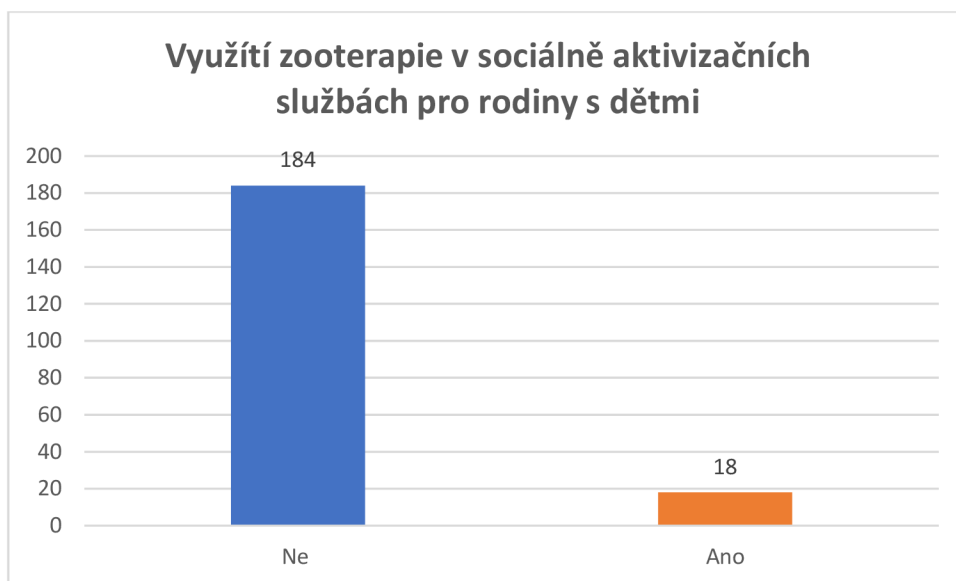
Tabulka 2.: Působnost sociální služby dle kraje

Kraj	Počet	%
Zlínský	8	4
Ústecký	30	15
Středočeský	24	12
Plzeňský	14	7
Pardubický	11	5
Olomoucký	8	4
Moravskoslezský	19	10
Liberecký	9	4
Královehradecký	10	5
Vysočina	4	2
Karlovarský	5	3
Jihomoravský	11	5
Jihočeský	8	4
Hlavní město Praha	41	20
Celkem	202	100

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Druhá otázka je také informativní. Na základě získaných dat bylo zjištěno, že nejvíce respondentů je z hlavního města Praha a to 20 %. Dále 15 % respondentů je z Ústeckého kraje, 12% ze Středočeského kraje, 10 % z Moravskoslezského kraje a 7 % z Plzeňského kraje. Pardubický, Jihomoravský a Královehradecký kraj se shoduje v 5 % respondentů. Ze Zlínského, Olomouckého, Libereckého a Jihočeského kraje odpověděla 4 % respondentů. Nejméně respondentů pochází z Karlovarského kraje se 3 %.

Otázka č. 3.: Využíváte při sociální práci s klientem zooterapii?

Graf č. 3.: Využití zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Tabulka č. 3.: Využití zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi

Využití zooterapie	Počet	%
Ne	184	91
Ano	18	9
Celkem	202	100

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Otázka má za cíl zjistit, zda jednotlivé sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi využívají při práci s klientem zooterapii. Dále tato otázka směřuje ke zjištění, jaký je rozsah využívání zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. Ze získaných dat vyplývá, že 91 % respondentů nevyužívá zooterapii a 9 % využívá zooterapii při sociální práci s klientem.

Pokud respondent zvolil odpověď ANO, dostal se do SEKCE A

Otázka č. 4.: **Kdo provádí zooterapii?**

Graf č. 4.: Kdo provádí zooterapii?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

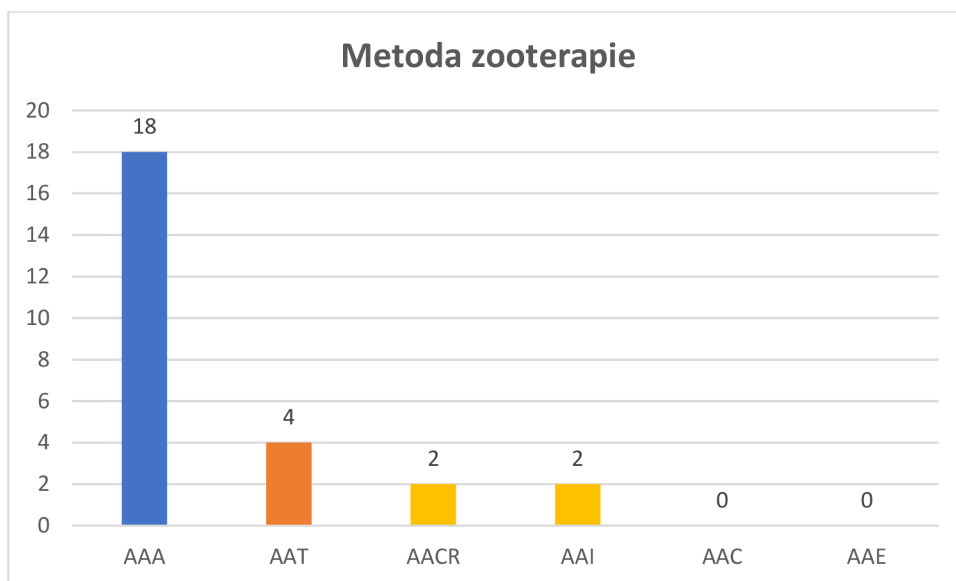
Tabulka č. 4.: Kdo provádí zooterapii?

Zoterapeut	Počet
Externí	8
Interní	7
Dobrovolník	3
Celkem	18

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Daná otázka má za cíl zjistit, kdo provádí zooterapii v jednotlivých sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi v ČR. Celkem 8 respondentů uvedlo, že využívají externího pracovníka, dalších 7 využívá interního pracovníka, který má potřebný výcvik k výkonu zooterapie a 3 využívají k zooterapii dobrovolníka.

Otázka č. 5.: Jakou metodou se provádí zooterapie?

Graf č. 5.: Metoda zooterapie

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Tabulka č. 5.: Metoda zooterapie

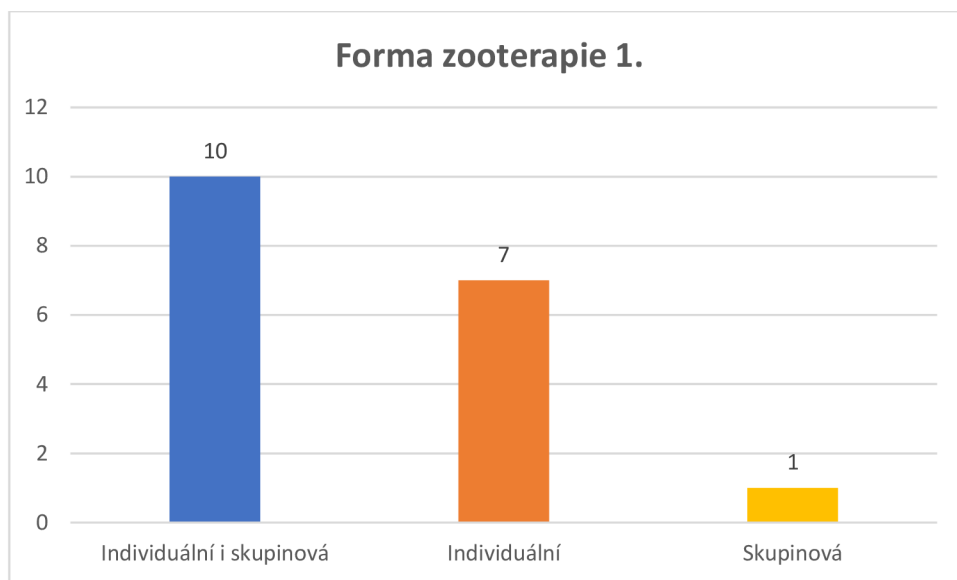
Metoda	Počet
AAA	18
AAT	4
AACR	2
AAI	2
AAC	0
AAE	0
Celkem	26

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Tato otázka zjišťuje, pomocí jaké metody se využívá zooterapie v jednotlivých sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. V otázce č. 5 se zjišťuje, jakou metodou se provádí zooterapie. Respondenti volili jednu či více odpovědí. Všechny sociálně aktivizační služby pro rodiny využívají metodu „AAA“ – aktivity za pomoci zvířete (18), dále se využívá metoda „AAT“ – terapie za pomoci zvířete (4), „AACR“ krizová intervence za pomoci zvířete

(2) a „AAI“ intervence za pomoci zvířete. Respondenti nevyužívají metodu „AAC“ – koučování/poradenství za pomoci zvířete a „AAE“ – vzdělávání za pomoci zvířete.

Otázka č. 6.: **Využíváte individuální nebo skupinovou zooterapii?**

Grag č. 6.: Forma zooterapie 1.

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zdroj

Tabulka č. 6.: Forma zooterapie 1.

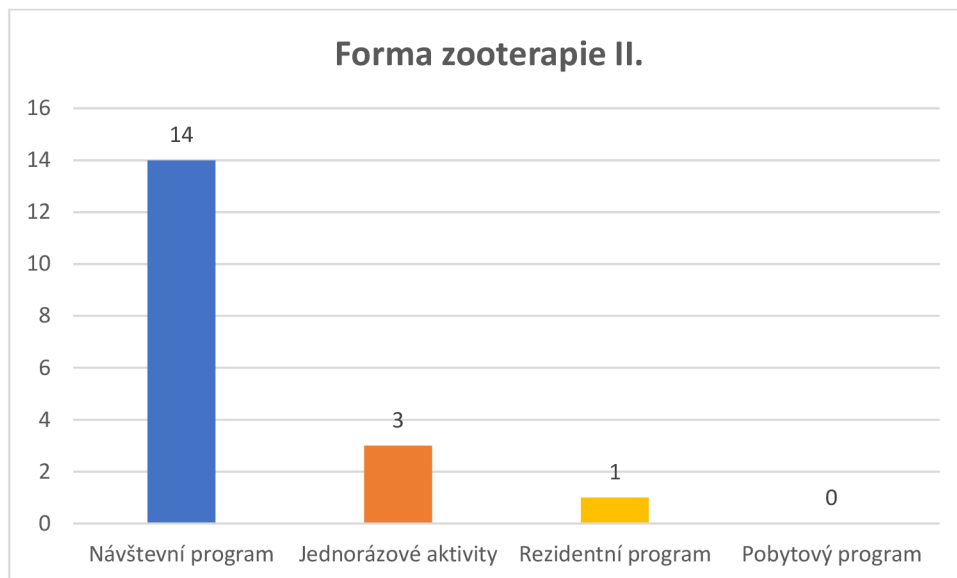
Forma I.	Počet
Individuální i skupinová	10
Individuální	7
Skupinová	1
Celkem	18

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Otázka č. 6. zjišťuje formu zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi v ČR. Z dotazníkového šetření vyplývá, že se nejvíce využívá individuální i skupinovou zooterapii a to u 10 respondentů, tedy zooterapii pro jednu rodinu nebo pro více rodin. Individuální formu volilo 7 respondentů, tedy zooterapii pro jednu rodinu či člena z rodiny

a 1 respondent volil formu skupinovou, to znamená více rodin dohromady při zooterapii.

Otázka č. 7.: Jakou formou se provádí zooterapie?

Graf. č. 7.: Forma zooterapie II:

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

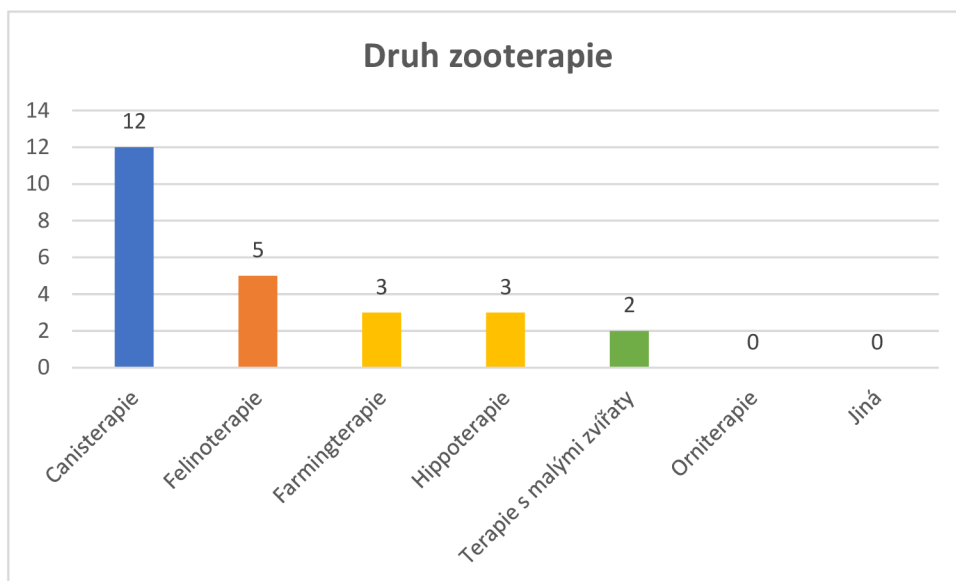
Tabulka č. 7.: Forma zooterapie II.

Forma II.	Počet
Návštěvní program	14
Jednorázové aktivity	3
Rezidentní program	1
Pobytový program	0
Celkem	18

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Otázka č. 7. směřuje ke zjištění, jakou formou se využívá zooterapie v sociálně aktivizačních sužbách pro rodiny s dětmi v ČR. Celkem 14 respondentů odpovědělo, že pro výkon zooterapie využívá návštěvní program, dalších 3 respondenti uvedli jednorázové aktivity a 1 respondent volil rezidentní program. Žádný z respondentů nevyužívá pobytový program.

Otázka č. 8.: Jaký druh zooterapie využíváte?

Graf č. 8.: Druh zooterapie

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Tabulka č. 8.: Druh zooterapie

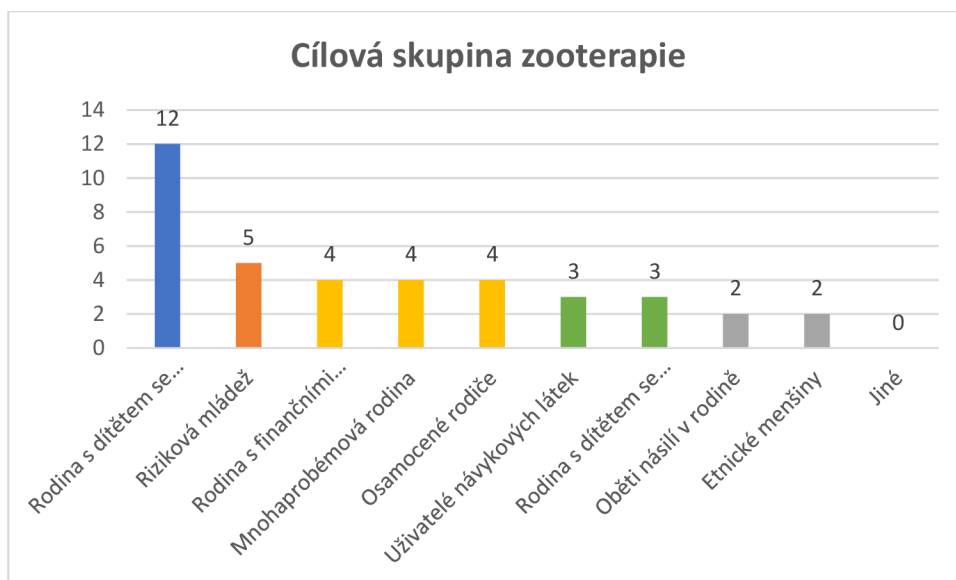
Druh	Počet
Canisterapie	12
Felinoterapie	5
Farmingterapie	3
Hipoterapie	3
Terapie s malými zvířaty	2
Orniterapie	0
Jiná	0
Celkem	25

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Otázka č. 8 zjišťuje, jaké druhy zooterapie jsou využívány v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. Zaměřuje se konkrétní druh zooterapie, které sociální služba využívá. Respondenti volili jednu nebo více odpovědí. Největší zastoupení má canisterapie (14), druhé největší

zaspoupení má felinoterapie (5). Farmingterapie a hippoterapie volili 3 respondenti. Ornitoterapie nebo jiný druh zooterapie nevolil žádný z respondentů.

Otázka č. 9.: Na jakou cílovou skupinu se zooterapie zaměřuje?

Graf č. 9.: Cílová skupina zooterapie

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Tabulka č. 9.: Cílová skupina zooterapie

Cílová skupina	Počet
Rodina s dítětem se zdr. znevýhodněním	12
Riziková mládež	5
Rodina s finančními problémy	4
Mnohproblémová rodina	4
Osamocení rodiče	4
Uživatelé návykových látek	3
Rodina s dítětem se syndromem CAN	3
Oběti násilí v rodině	2
Etnické menšiny	2
Jiné	0
Celkem	38

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Otázka č. 9 je zjišťuje, jaká je cílová skupina zooterapie v jednotlivých sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. Tato otázka má za cíl zjistit, na jakou cílovou skupinu se zooterapie v rámci sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi zaměřuje. Respondenti volili jednu či více odpovědí. Zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi se nejvíce zaměřuje na rodinu s dítětem se zdravotním znevýhodněním (12), druhé zastoupení má riziková mládež (5), další cílovou skupinou jsou rodiny s finančními problémy, osamocení rodiče a mnohproblémové rodiny (4). Následují uživatelé návykových látek a rodina s dítětem se syndromem CAN (3). Zooterapie se také využívá pro oběti násilí v rodině a etnické menšiny (2). Žádný z respondentů neuvedl jinou cílovou skupinu.

Otázka č. 10.: V čem vidíte přínosy zooterapie?

Otázka č. 10. byla pro respondenty otevřená a zjišťuje, jaké jsou podle nich přínosy zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. Respondenti odpovídali následovně:

1. respondent: *„Získávání sociálních kontaktů, odbourávání stresu a strachu, zapojeno i vzdělávání a rozvoj komunikace, zklidnění a relaxace.“*
2. respondent: *„Zbavení se strachu ze psů, léčivý a uklidňující kontakt se psem.“*
3. respondent: *„Záleží na klientovi a také, jaký má vztah ke zvířatům. U těch kteří nemají strach, dochází ke zklidnění v kontaktu se zvířetem. U ostatních klientů může dojít k překonání strachu a radosti z překonání nebo překvapení, že strach nebyl opodstatněný a kontakt se zvířetem jim je příjemný.“*
4. respondent: *„Vzhledem k tomu, že jsou naší cílovou skupinou rodiny s dítětem se zdravotním postižením, přínos vidíme ve zklidnění klientů a navázání s nimi kontakt.“*
5. respondent: *„Vytvoření důvěřivého vztahu s klientem skrze zooterapii.“*
6. respondent: *„Všestranný rozvoj klientů, a to jak motorický, tak i psychický.“*
7. respondent: *„Uvolnění, zlepšení pozornosti a zaměření na zvíře i člověka u dětí s PAS.“*
8. respondent: *„Rozvoj komunikace a spolupráce mezi jednotlivými členy rodiny.“*
9. respondent: *„Rodina se dostane do nového neutrálního prostředí. Vidím zde pozitivum ve zlepšování komunikace a navázání důvěry. Podpora rodinných vazeb.“*
10. respondent: *„Práce se zvířaty podporuje rozvoj sociálních dovedností, empatie, sebedůvěry a také komunikační schopností u dětí i dospělých.“*

11. respondent: *„Navození důvěrné a přímé komunikace s klientem, otevření se tématu, které se v rodině řeší. Ze strany klienta chuť spolupracovat, klienti se uklidní a uvolní.“*

1.2 respondent: *„Navazování kontaktu s obtížně komunikujícími klienty, uvolnění svalstva u klientů.“*

13. respondent: *„Navázání vztahů s klienty, dotyky se zvířetem, socializační aktivity.“*

14. respondent: *„Nácvik sociálních dovedností u klientů, zlepšení psychického stavu.“*

15. respondent: *„Nácvik klienta k zodpovědnosti za svěřené zvíře a péči o něj. Zvíře je prostředníkem při komunikaci s nekomunikativním klientem. Zvíře jako záchytný bod klienta.“*

16. respondent: *„Klientům kontakt se zvířetem velmi prospívá. Dopomáhá to k lepší komunikaci a ke zlepšení sociálních dovedností.“*

17. respondent: *„Klienti si budují ke zvířeti neutrální vztah – nemají přehnané reakce (strachové nebo naopak příliš radostné). Učí se ke zvířeti správně chovat.“*

18. respondent: *„Je to spíše nahodilá aktivita, nepravidelná, doplnění služby. Klient se uvolní zažije něco příjemného a nového, může to zlepšit jeho psychickou i fyzickou pohodu, učí se zdravému kontaktu se zvířetem, jak s ním zacházet a pečovat o něj.“*

Otázka č. 11.: V čem vidíte limity zooterapie?

Otázka č. 11. byla pro respondenty otevřená a zjišťuje, jaké jsou podle nich limity zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. Respondenti odpovídali následovně:

1. respondent: *„Jsme na začátku fungování zooterapie a zatím nevidíme žádné limity.“*

2. respondent: *„V naší službě je limitem vzdálenost farmy, kde probíhá zooterapie. Bereme to jako procvičení cestování s klienty, ale často rodiny nechtějí na farmu jezdit kvůli vzdálenosti. Jako další limit vidím vzdělávání v rámci zooterapie a jejího nastavení. Není uzákoněná, každý si ji dělá po svém, nejsou jasná pravidla.“*
3. respondent: *„Tato metoda nevyhovuje všem klientům.“*
4. respondent: *„Pes si vybírá oblíbené klienty a odmítá s některými spolupracovat.“*
5. respondent: *„Nízká dostupnost zoterapeutů v našem regionu.“*
6. respondent: *„Nevyřeší vše. Pouze doplňuje sociální práci, případně práce psychologa je stěžejní.“*
7. respondent: *„Neukotvený právní systém – není metodika – např.: při zoterapii malých zvířat chybí zpracované bezpečnostní postupy především pro zvíře.“*
8. respondent: *„Nesetkali jsme se s žádnými limity.“*
9. respondent: *„Neřeší hlavní problémy rodiny, je to spíše doplňková záležitost.“*
10. respondent: *„Někteří klienti se bojí zvířat nebo se nechtějí dotýkat srsti.“*
11. respondent: *„Nedostatek vhodných zvířat a kvalifikovaných pracovníků.“*
- 1.2 respondent: *„Klient musí mít vztah ke zvířatům.“*
13. respondent: *„Finanční náročnost zooterapie.“*
14. respondent: *„Finance.“*
15. respondent: *„Finanční nákladnosti.“*
16. respondent: *„Finanční limity a náročnost péče o zvíře. Ne všechna zvířata jsou vhodná pro zoterapii.“*
17. respondent: *„Časová náročnost, a to zvláště u dobrovolníka, který má jiné zaměstnání.“*

18. respondent: „Klient se bojí nebo má strach ze zvířat, alergie na srst. Různorodost klientů – potřebují různé druhy zvířat – zklidňující X aktivizující.“

Otázka č. 12.: **Je něco k tématu zooterapie, co Vám přijde zajímavé, ale nenašli jste v mých otázkách?**

Poslední otázka č. 12. byla pro respondenty otevřená a je doplňující pro dotazník. Většina respondentů odpovědělo na tuto otázku, že nemají k tématu nic zajímavého. Níže jsou odpovědi respondentů, kteří odpověděli jinak:

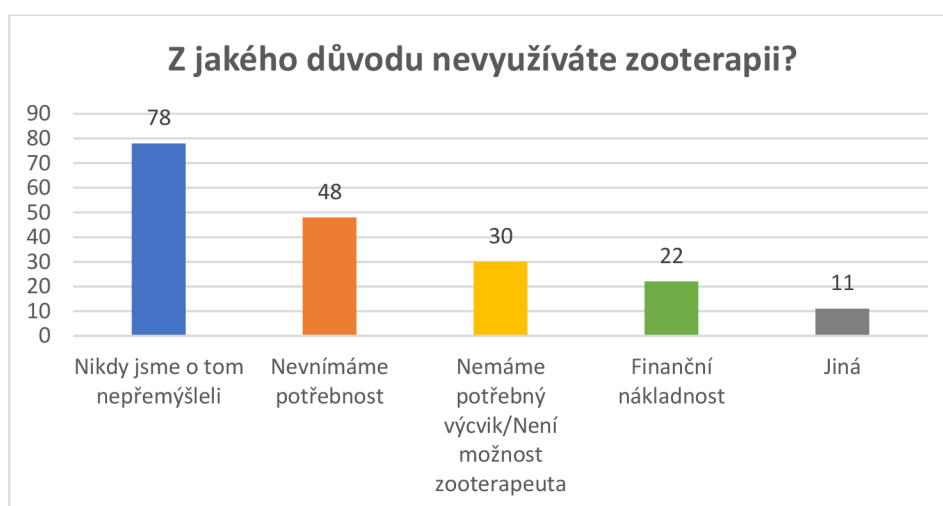
Respondent: „Canisterapie pro děti na zubařském křesle.“

Respondent: „Vzdělávání pracovníků v rámci zooterapie a její financování.“

Respondent: „Myslím, že by bylo fajn vytvořit nějaký adresář s kontakty na různé typy zooterapií – i s informací, zda se nebojí i práce s živějšími dětmi a se skupinou.“

Pokud respondent zvolil ve 3. otázce odpověď NE, dostal se do sekce B

Otázka č. 13.: **Z jakého důvodu nevyžíváte zooterapii?**

Graf č. 10.: Z jakého důvodu nevyžíváte zooterapii?

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

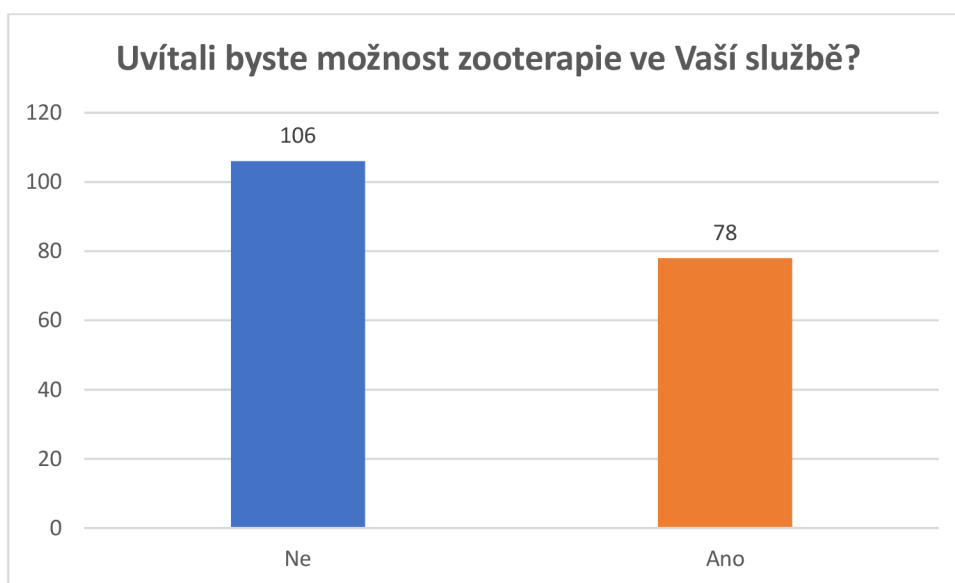
Tabulka č. 10.: Z jakého důvodu nevyžíváte zooterapii?

Důvod	Počet	%
Nikdy o tom nepřemýšleli	78	42
Nevnímá potřebnost	48	26
Není výcvik/zoterapeut	30	16
Finanční nákladnost	22	11
Jiné	11	5
Celkem	184	100

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Otázka č. 13. byla pro ty respondenty, kteří zvolily v otázce č. 3, že zooterapii nevyžívají v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. Otázka zjišťuje, z jakého důvodu respondenti nevyžívají zooterapii. Celkem 42 % respondentů nikdy o zooterapii nepřemýšlelo, dalších 26 % nevnímá potřebnost zoterapie. Následujících 16 % respondentů nevyžívá zooterapii z důvodu toho, že nemají potřebný výcvik k zooterapii nebo možnost zoterapeuta. 11 % respondentů nevyžívají zooterapii z důvodu finanční nákladnosti zoterapie. 5 % uvádí jiný důvod.

Otázka č. 14.: **Uvítali byste možnost zoterapie ve Vaší službě?**

Graf č. 11.: Uvítali byste možnost zooterapie ve Vaší službě?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Tabulka č. 11.: Uvítali byste možnost zooterapie ve Vaší službě?

Možnost zooterapie	Počet	%
Ne	106	57
Ano	78	43
Celkem	184	100

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Poslední otázka je informativní a zjišťuje, zda by respondenti uvítali možnosti zooterapie v jejich sociální službě. Ze získaných dat vyplývá, že 57 % by tuto možnost neuvítalo a 43 % by zooterapii uvítali.

Hlavní cíl bakalářské práce:

Zjistit, zda a jak jednotlivé sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi využívají zooterapii pro svoji práci.

Výzkumná otázka č. 1: „*Jaký je rozsah využívání zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi?*“ Na počátku výzkumu bylo osloveno celkem 260 registrovaných sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v České republice. Mého výzkumu se účastnilo celkem 202 sociálních služeb, to je celkem 78 %. Z tohoto výzkumné vzorku bylo zjištěno, že jednotlivé služby více nevyužívají zooterapii při práci s klienty, a to v 91 % sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. Celkem 42 % respondentů nikdy o využití této metody nepřemýšlelo, dalších 26 % nevnímá potřebnost zooterapie, 26 % nemá potřebný výcvik k zooterapii nebo možnost využití externího zooterapeuta a pro 11 % respondentů je tato metoda finančně nákladná. Z výzkumného šetření vyplývá, že 57 % respondentů by tuto možnost v jejich službě neuvítali a zbylých 43 % by tuto službu uvítali. Několik respondentů se mi po vyplnění dotazníku ozvalo s tím, že sice zooterapii

neprovádí, ale mají o ní zájem, dlouho o tom přemýšlí a zajímají je výsledky výzkumného šetření. Ve zbylých 9 % sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi zooterapii při práci s klienty využívají.

Výzkumná otázka č. 2: *„Jakým způsobem se využívá zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi? Způsobem je míněno, kdo provádí zooterapii, pomocí jakých metod, forem a druhů a na jakou cílovou skupinu se zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi zaměřuje.“*

V dotazníkovém šetření bylo zkoumáno, jakým způsobem se využívá zooterapie v sociálně aktivizační službě pro rodiny s dětmi. Celkem 9 % organizací využívá zooterapii při práci s klienty. To je 18 sociálních služeb. Pro realizaci zooterapie je nejvíce využíván externí zoterapeut, a to v 8 organizacích. Podobně je na tom interní zoterapeut, toho využívá dalších 7 organizací a ve 3 organizacích zooterapii provádí dobrovolník. Metoda, která se nejvíce využívá v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi je metoda „AAA“ - "Animal Assisted Activities" - Aktivita za pomoci zvířete – Jedná se o přirozený kontakt člověka a zvířete zaměřený na zlepšení kvality života klienta nebo přirozený rozvoj jeho sociálních dovedností. Tuto metodu využívají všechny sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Některé z nich využívají další metody, a to konkrétně metodu „AAT“ – „Animal Assisted Therapy“ - Terapie za pomoci zvířete (4). Metody „AACR“ – „Animal Assisted Crisis Response“ – Krizová intervence za pomoci zvířete a „AAI“ – „Animal Assisted Intervention – Intervence za pomoci zvířete, využívají shodně 2 organizace. Co se týče formy zooterapie největší počet měla individuální i skupinová zooterapie (10). Respondenti tedy využívají zooterapii pro jednu rodinu či člena z rodiny nebo pro více rodin dohromady. Výlučně individuální zooterapii využívá 7 organizací a 1 organizace využívá pouze skupinovou zooterapii. Ze sběru dat vyplývá, že nejvíce využívanou formou je návštěvní program, klient dochází do zařízení nebo se

zooterapeutická setkání dějí v domácnosti, setkání se mohou odehrávat na neutrálním prostředí a to ve 14 službách. Další 3 organizace provádí zooterapii formou jednorázových aktivit a v 1 organizaci se zooterapie provádí rezidentní formou, tedy zvíře umístěné natrvalo v sociální službě. Zvíře, které se nejvíce využívá pro zooterapii v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi je jednoznačně pes, tedy canisterapie. Ta se využívá ve 12 sociálních službách. Druhé nejvíce využívané zvíře je kočka, felinoterapie, a to v 5 sociálních službách. Respondenti se shodují ve farmingterapii a hippoterapii, které se využívají ve 3 službách. Pro realizaci zooterapie se také využívají malá zvířata, a to ve 2 službách. Zooterapie se v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi zaměřuje na všechny cílové skupiny, které měli respondenti na výběr, nejvíce se zaměřuje na rodinu s dítětem se zdravotním postižením (12). Dále na rizikovou mládež (5). Respondenti zvolili stejný počet (4) u rodiny s finančními problémy, mnohproblémové rodiny a osamocení rodiče. Jako další cílovou skupinu, na kterou se zaměřuje zooterapie jsou uživatelé návykových látek a rodina s dítětem se syndromem CAN (3). Nejméně respondentů volilo etnické menšiny a oběti násilí v rodině. (2)

Výzkumná otázka č. 3: „*Jaké jsou přínosy a limity využívání zooterapie v sociálně-aktivizačních službách pro rodiny s dětmi?*“ Respondenti identifikovali různé přínosy zooterapie v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Mezi tyto přínosy patří získávání sociálních kontaktů, snížení úrovně stresu a strachu, rozvoj komunikačních schopností, zklidnění a relaxace. Někteří respondenti zdůraznili zbavení se strachu ze psů a terapeutický kontakt se zvířetem jako hlavní přínos. Další respondent uvedl, že přínos záleží na klientovi a jeho vztahu ke zvířatům; pokud nemají strach, dochází ke zklidnění v jejich přítomnosti. U ostatních klientů může zooterapie překonat strach a vést k radosti z kontaktu se zvířetem. Pro rodiny s dítětem se

zdravotním postižením vidí respondenti přínosy ve zklidnění klientů a navázání s nimi kontaktu. Zooterapie také podporuje budování důvěrného vztahu s klienty a všestranný rozvoj klientů, včetně motorického a psychického rozvoje. U dětí s poruchou autistického spektra respondent zaznamenal uvolnění, zlepšení pozornosti a zaměření na zvíře. Dále zooterapie podporuje rozvoj komunikace a spolupráce mezi jednotlivými členy rodiny a zlepšuje komunikaci a navázání důvěry v novém prostředí. Někteří respondenti zdůraznili i nácvik sociálních dovedností, empatie, sebedůvěry a komunikačních schopností u dětí i dospělých. Těmito přínosy zooterapie se tak stává cenným nástrojem pro podporu rodin s dětmi v různých sociálních situacích.

Respondenti identifikovali několik limitů spojených s prováděním zooterapie v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Někteří z nich zdůraznili nedostatečnou dostupnost této služby v jejich regionu, což omezuje možnost využití zvířecí terapie. Dalším limitem je nedostatek jasných pravidel a nastavení v rámci zooterapie, což vede k nekonzistenci a různorodosti přístupů jednotlivých poskytovatelů. Někteří respondenti také upozornili na finanční náročnost zooterapie a potřebu vhodně finančně zabezpečit péči o zvířata. Kromě toho může být problémem nedostatek kvalifikovaných pracovníků a vhodných zvířat pro terapii. Někteří klienti mohou mít také obavy ze zvířat nebo se s nimi nechtějí dotýkat, což omezuje účinnost zooterapie u této skupiny osob. Nakonec může časová náročnost péče o zvířata a nedostatek času dobrovolníků omezit provozování zooterapie v rámci sociálně aktivizačních služeb. Tyto limity ukazují na potřebu dalšího zkoumání a zdokonalování této terapeutické metody, aby byla co nejefektivněji využita pro podporu rodin s dětmi.

4 Diskuse

V rámci této bakalářské práce jsem se zaměřila na využití zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi v České republice. Na základě výsledků výzkumu lze diskutovat o různých aspektech této problematiky.

První výzkumná otázka se týkala rozsahu využívání zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. Z výzkumného šetření vyplývá, že většina organizací (91 %) nevyužívá zooterapii při práci s klienty. Tento fakt naznačuje možnou nedostatečnou informovanost o zooterapii nebo nedostatek zdrojů k její implementaci. Zároveň je důležité zdůraznit, že 43 % respondentů by tuto službu uvítalo, což naznačuje zájem o možné rozšíření nabídky zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi.

Druhá výzkumná otázka zjišťuje, jakým způsobem se využívá zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. Ve výzkumu jsem zjistila, že zooterapii provádí externí zoterapeuti v největším počtu organizací, což naznačuje spolupráci s externími odborníky v oblasti zooterapie. Nejčastěji se využívá metoda „Animal Assisted Activities“, což je přirozený kontakt člověka se zvířetem zaměřený na zlepšení kvality života klienta nebo rozvoj jeho sociálních dovedností. Tato metoda je používána ve všech organizacích. Další metody jako jsou „Animal Assisted Therapy“ nebo „Animal Assisted Intervention“, jsou méně časté, avšak přesto se využívají v několika organizacích. Formy zooterapie se také liší, přičemž nejčastěji se využívá individuální a skupinová terapie. V rámci těchto forem jsou k dispozici různé programy, jako návštěvní program, jednorázové aktivity nebo dokonce rezidentní forma, kde je zvíře umístěno trvale v sociální službě. Z výzkumného šetření vyplývá, že zooterapie je často zaměřena na rodiny s dětmi se zdravotním postižením, rizikovou mládež, rodiny s finančními problémy a další specifické skupiny. Tento pestrý rozsah cílových skupin

ukazuje, že zooterapie může být účinnou intervencí pro širokou škálu potřeb klientů v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi.

Třetí výzkumná otázka se zabývala přínosy a limity zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi. Výsledky výzkumného šetření ukazují, že zooterapie přináší několik významných přínosů. Mezi ně patří snížení úrovně stresu a strachu, rozvoj komunikačních dovedností, získávání sociálních kontaktů, rozvoj komunikace a zlepšení emocionálního stavu klienta. Dále byla zdůrazněna schopnost zooterapie podporovat budování důvěrných vztahů mezi klienty a sociálními pracovníky, což může vést k lepší spolupráci s klientem v rámci sociální práce. Na druhé straně se výzkum zabýval také limity využívání zooterapie. Mezi hlavní limity patří nedostatečná dostupnost zooterapie a zoterapeutů v určitých regionech, což může omezit možnost jejího využití v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Dalším limitem je nedostatek jasných pravidel a nastavení v rámci zooterapie, což vede k nekonzistenci a různorodosti přístupů jednotlivých poskytovatelů. Nakonec může časová náročnost péče o zvířata a nedostatek času dobrovolníků omezit provozování zooterapie v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi.

Celkově lze konstatovat, že zooterapie má potenciál poskytnout cennou podporu rodinám s dětmi v různých sociálních situacích, avšak je nezbytné brát zřetel na identifikované limity a hledat způsoby, jak efektivně využít zooterapii jako nástroj sociální práce v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda a jak jednotlivé sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi využívají zooterapii při svoji práci. V jednotlivých výzkumných otázkách jsem se zaměřila na to, jaký je rozsah využívání zoterapie, jakým způsobem se využívá zoterapie, jaké jsou její přínosy a limity v jednotlivých sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, z teoretické a empirické. Teoretická část je rozdělena do dvou kapitol. První se zabývá zoterapií, jejím vymezením, cílům a působností, jednotlivým metodám, formám, vybraným druhům a požadavkům zoterapeuta. Druhá kapitola představuje sociálně aktivizační službu pro rodiny s dětmi. Kapitola se zabývá vymezením této sociální služby, poskytovanými činnostmi, cíli, cílové skupině a popisuje průběh spolupráce s rodinou. Druhá část bakalářské práce se věnuje výzkumnému šetření zaměřenému na zjištění, zda a jak jednotlivé sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi využívají při svoji práci zooterapii. K výzkumnému šetření byla použita kvantitativní strategie výzkumu a sběr dat probíhal dotazníkovým šetřením. Shromážděna data byla následně prezentována jako výsledky výzkumného šetření. Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že 9 % sociálně aktivizačních služeb v České republice využívá metodu zoterapie při sociální práci s klienty. Tato metoda je nejvíce prováděna externím pracovníkem, pomocí metody „AAA“ – aktivity za pomoci zvířete, jako formu volí jednotlivé služby jak individuální, tak skupinovou. Dále je zoterapie prováděna převážně formou návštěvního programu, nejvíce se využívá canisterapie a cílová skupina je převážně zaměřena na rodinu s dítětem se zdravotním postižením. Dále bylo zjištěno mnoho přínosů, které tato metoda přináší, a to zejména v psychické a fyzické oblasti klientů. Na druhou stranu výzkum ukázal i mnoho limitů, které jsou

spojeny s prováděním zooterapie. Velkým limitem jsou finance, nejasná pravidla a nedostatečná dostupnost kvalifikovaných pracovníků i zvířat.

Literatura a zdroje

1. Bechyňová, V., & Konvičková, M. (2008). *Sanace rodiny: [sociální práce s dysfunkčními rodinami]*. Praha: Portál.
2. Bicková, J. (Ed.). (2020). *Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Praha: Portál.
3. Bicková, L. (2011). *Individuální plánování a role klíčového pracovníka v sociálních službách*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky.
4. Česká hipporehabilitační společnost. (n.d.). *Hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi – HPSP*. Dostupné z: <https://hiporehabilitace-cr.com/hiporehabilitace/pro-odborniky/hpsp/>
5. Člověk v tísní. (n.d.). *Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi*. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/socialni-prace-v-cr/socialne-aktivizacni-sluzba-pro-rodiny-s-detmi>
6. Freeman, M. (2007). Terminologie v zooterapii. In: *Zooterapie ve světě objektivních poznatků*. (s.32-40). České Budějovice: Dona.
7. Galajdová, L. & Galajdová Z. (2011). *Pes lékařem lidské duše*. Praha: Portál
8. Galajdová, L. (1999). *Pes lékařem lidské duše: aneb Canisterapie*. Praha: Grada Publishing
9. Gardiánová, I. & Bartoňková, A. (2018) *Use of the Guinea pig in zootherapy – Caviatherapy*. *Rehabilitacia*. 55 (1), 41-49. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/325295891_Use_of_the_Guinea_pig_in_zootherapy_-_Caviatherapy
10. Gardiánová, I. & Hejrová, P. (2015) The use of small animals – mammals, birds, fish in zootherapy. *Kontakt* 2015; 17(3): e171–e176; Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1016/j.kontakt.2015.08.008>
11. Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido

12. Gjuričová, Š. & Kubička, J. (2009). *Rodinná terapie: Narativní a systematické přístupy*. Praha: Grada
13. Hlušíčková, T. & Gardiánová, I. (2014). *Využití farmingterapie pro léčebné účely*. [online] Kontakt. [cit. 2020-02-24] 15(4), 58-64, Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1016/j.kontakt.2013.06.001>.
14. Hypšová, D. (2020). Felinoterapie. In: J. Bicková, *Zooterapie v kostce*. (s. 140-151) Praha: Portál
15. Charita ČR. (n.d.). *Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi*. Dostupné z: <https://www.charita.cz/jak-pomahame/pomoc-doma/vysvetleni-pojmu/>
16. Chloupková, S. (2013). *Jednání se zájemce o službu sociální péče od A do Z*. Praha: Grada
17. IAHAIO WHITE PAPER, © 2014-2018. [online] Iahaio.org. [cit. 2020-02-21] Dostupné z: <https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2021/01/iahaio-white-paper-2018-english.pdf>
18. Jiskrová, I., Casková, V., & Dvořáková, T. (2010). *Hiporehabilitace*. Brno: Mendelova univerzita v Brně.
19. Kadlecová, E. (2009). Co je to felinoterapie. [online]. © 2013–2016 [cit. 15.7.2015]. Dostupné z: www.zsf.jcu.cz/cs/kos/copy_of_import/centra_projekty/centrum_zoor_ehabilitaci/felinoterapie/zakladni-informace-o-felinoterapii
20. Lacinová, J. (2007). Historický vývoj zooterapie a její současný stav. In: M. Veleminský, *Zooterapie ve světě objektivních poznatků*. (s. 27-30) České Budějovice: Dona
21. Loučka, R. (2007). Farming terapie, farmingtherapy – „terapie prací na farmě“ In: M. Veleminský, *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. (s. 305) České Budějovice: Dona
22. Loukaki et al., K. et al. (2010). *Animal welfare issues on the use of rabbits in an animal assisted therapy program for children*. *Journal of the Hellenic*

- Veterinary Medical Society* 61(3): 220–5. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/298946219_Animal_welfare_issues_on_the_use_of_rabbits_in_an_animal_assisted_therapy_program_for_children
23. Matoušek, O. (2003) *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál
24. Matoušek, O., & Pazlarová, H. (2014). *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál.
25. Matoušek, O., Kodymová, P., & Koláčková, J. (Eds.). (2010). *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi* (Vyd. 2). Praha: Portál.
26. Mojžíšová, A., Lacinová, J., & Šemberová, J. (2007). Terminologie v zooterapii. In: M. Veleminský, *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. (s. 31) České Budějovice: Dona
27. Murray, J. et al. (2019) *The impact of care farms on quality of life, depression and anxiety among different population groups: A systematic review*. [online] Campbell Systematic Reviews. [cit. 2020-02-24] 15(4), 1-61. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/cl2.1061>
28. Neděliková, D. (2008). *Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě
29. Nerandžič, Z. (2006). *Animoterapie aneb Jak nás zvířata umí léčit: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů*. Praha: Albatros
30. Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada
31. SOS dětské vesničky. (n.d.). *Preventivní pomoc pro rodiny*. Dostupné z: <https://www.sos-vesnicky.cz/sluzby/preventivni-pomoc-pro-rodiny>
32. Společnost pro ranou péči (n.d.). *Co je to sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi*. Dostupné z: <https://www.ranapece.cz/pro-rodice/co-je-sas/>

33. Stančíková, M., & Šabatová, J. (2012). *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Ve Vyškově: Sdružení Piafa
34. Svobodová, I. (2009). *Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti*. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze
35. Tichá, V. (2007). Canisterapie jako podpůrná rehabilitační metoda. In: M. Velemínský, *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. (s. 84-86) České Budějovice: Dona
36. Tvrdá, A. (2020). *Canisterapie, zvíře v sociálních službách*. Praha: Plot
37. Velemínský, M. (2007). *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona
38. Vyhláška č. 505/2006 Sb., ze dne 15. listopadu 2006, vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách
39. Zákon č. 104/1991, Sb., Úmluva o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů
40. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
41. Zákon č. 246/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
42. Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů
43. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
44. Zákon č. 363/2021 Sb., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Seznam grafů

Graf 1.: Zřizovatelé sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v ČR

Graf 2.: Působnost sociální služby dle kraje

Graf 3.: Využití zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi

Graf 4.: Kdo provádí zooterapie?

Graf 5.: Metoda zooterapie

Graf 6.: Forma zooterapie I.

Graf 7.: Forma zooterapie II.

Graf 8.: Druh zooterapie

Graf 9.: Cílová skupina zooterapie

Graf 10.: Z jakého důvodu nevyužíváte zooterapii?

Graf 11.: Uvítali byste možnost zooterapie ve Vaší službě?

Seznam tabulek

Tabulka 1.: Zřizovatelé sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v ČR

Tabulka 2.: Působnost sociální služby dle kraje

Tabulka 3.: Využití zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi

Tabulka 4.: Kdo provádí zooterapie?

Tabulka 5.: Metoda zooterapie

Tabulka 6.: Forma zooterapie I.

Tabulka 7.: Forma zooterapie II.

Tabulka 8.: Druh zooterapie

Tabulka 9.: Cílová skupina zooterapie

Tabulka 10.: Z jakého důvodu nevyužíváte zooterapii?

Tabulka 11.: Uvítali byste možnost zooterapie ve Vaší službě?

Seznam příloh

Příloha 1.: Žádost o poskytování sociální služby

Příloha 2.: Smlouva o poskytování sociální služby

Příloha 3.: Dotazník

Přílohy

Příloha č. 1.: Žádost o poskytování sociální služby

ŽÁDOST O POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi

Vážený žadateli, vážená žadatelko,

poskytují *Sociálně aktivizační službu* rodinám s dětmi, které se nacházejí v nepříznivé životní situaci a nejsou schopny ji vlastními silami zvládnout. Vyplněním této žádosti nám poskytnete základní informace o Vás a Vašich potřebách a tím nám umožníte nabídnout Vám takovou sociální službu, která Vám bude vyhovovat.

Vaše osobní údaje

(Uveďte, prosím, způsob, kterým chcete být kontaktován/a.)

Jméno:

Telefon:

Email:

V případě, že nemáte telefon ani e-mail, uveďte, prosím, svoji kontaktní adresu, abychom Vám mohli zaslat rozhodnutí o uvolnění kapacity služby a možnosti Vám poskytovat sociálně aktivizační službu.

Kontaktní adresa:

Osobní údaje opatrovníka/zákonného zástupce/osoby blízké
(rodiče, prarodiče, přátelé)

(Pokud chcete, můžete uvést i jinou kontaktní osobu.)

Jméno:

Kontakt (telefon, email):

Kontaktní adresa:

**Napište nám, v čem bychom Vás mohli podpořit?
máte přání?**

Jaké

Odkud jste se o nás dozvěděl/a?

**Souhlasím se zpracováním svých osobních údajů pro účely evidence
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi [redacted] v
souladu se zákonem č. 101/2000 Sb.**

.....
.....

Datum
zástupce)

Podpis žadatele (zákonného

- nar.
.....
4. nar.
.....
5. nar.
.....

(dále jen „dítě“ nebo „děti“)

uzavírají v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, Smlouvu o poskytování sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (dále jen „Smlouva“).

I.

Předmět a rozsah poskytování sociální služby

1. Předmětem Smlouvy je poskytování sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi.
2. Služba je poskytována v nejlepším zájmu dětí.
3. Rozsah služeb, které je Poskytovatel schopen v případě zájmu Uživatele poskytovat:
 - a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
 - b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
 - c) sociálně terapeutické činnosti,
 - d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí,
(souhrnně dále jen „služba“ nebo „služby“).
4. Uživateli budou poskytnuty konkrétně **tyto základní činnosti:**
 - a) **výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti**
 - pomoc při přípravě na zařazení se na trh práce, rozvoj základních návyků, nácvik pracovních pohovorů, pomoc při sepsání životopisu a motivační dopisu,
 - podpora získání a udržení pracovního uplatnění,
 - podpora práce s informačními technologiemi např. práce s internetem,
 - rozvoj finanční gramotnosti, hospodaření s finančními prostředky,
 - zprostředkování poradenství v oblasti dluhové problematiky,
 - pomoc při zajištění sociálních dávek a uplatnění práva na hmotné zabezpečení,
 - podpora zajištění a udržení vhodného bydlení,
 - podpora při údržbě domácnosti v pořádku a s odpovídajícím materiálním vybavením.
 - b) **zprostředkování kontaktu se společenským prostředím**
 - zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
 - podpora funkčních vztahů rodiny s okolím, posilování komunikačních dovedností a bezkonfliktního jednání ve vztahu k autoritám a okolnímu prostředí.
 - c) **sociálně terapeutické činnosti**
 - budování a posilování funkčních sociálních vztahů mezi členy rodiny i partnery,
 - podpora při řešení situací v oblasti uspořádání rodinných vztahů,

- rozvoj rodičovských kompetencí za účelem plnění povinné školní docházky dětí spojené s přípravou do školy, zajištění péče o děti v domácím prostředí, podpora psychomotorického rozvoje dětí, nastavení péče o zdravotní stav dětí a předcházení rizikům zhoršení zdravotního stavu dětí.

d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí

- pomoc při obstarávání osobních a identifikačních dokladů,
- poradenství v oblasti zdravotní péče, zprostředkování odborné pomoci z oblasti duševního zdraví a další zdravotní péče,
- pomoc při uplatňování práv,
- podpora při řešení sociálně-patologických jevů v rodině a blízkém okolí.

S Uživatelem byly dohodnuty konkrétně tyto **cíle spolupráce:**

- *hmotné zabezpečení - podpora rodiny při hospodaření s finančními prostředky a pomoc při řešení dluhové problematiky,*
- *bydlení - podpora rodiny při plnění finančních závazků spojených s bydlením,*
- *vedení domácnosti - podpora rodiny při udržování domácnosti v pořádku a s odpovídajícím materiálním vybavením,*
- *posilování rodičovských kompetencí – podpora Uživatele v rozvoji motorických, verbálních a sociálních schopností dítěte, podpora rodiče v péči o zdravotní stav dítěte a předcházení rizikům zhoršení zdravotního stavu.*

Konkrétní dohodnuté cíle spolupráce vycházejí ze zjišťování potřeb Uživatele/rodiny na základě „**Regionálních karet Jihomoravského kraje**“ a budou součástí **Individuálního plánu Uživatele/rodiny.**

II.

Místo a čas poskytování sociální služby

1. Služba je poskytována sociálními pracovníky [REDAKCE]

- **terénní formou** v domácnosti Uživatele/rodiny v rámci Jihomoravského kraje
- **ambulantní formou** na těchto pobočkách Poskytovatele:

[REDAKCE]
[REDAKCE]
[REDAKCE]

Po domluvě s Uživatelem lze službu poskytovat i na jiném místě (např. OSPOD, zdravotnické zařízení, škola, volnočasové instituce).

2. Služba je poskytována Uživateli v **tomto časovém rozmezí:**

Ambulantní provozní doba:

ÚTERÝ: 8:00 – 11:00 (pouze v pracovní dny, pobočka [REDAKCE]: 10:00 – 12:00)

Ambulantní forma služby je poskytována na všech pobočkách služby v uvedeném časovém rozmezí. Po předchozí domluvě se sociálním pracovníkem si lze domluvit setkání na pobočce i v jiný čas mezi 7:00 – 19:00.

Terénní provozní doba:

PONĚLÍ – PÁTEK: 7:00 – 19:00 (pouze v pracovní dny)

Terénní forma služby je poskytována v uvedeném čase na základě dohody Uživatele a sociálního pracovníka služby. Terénní forma služby může být poskytována také o víkendu (mezi 7:00 – 19:00) a to *pouze ve výjimečných předem dohodnutých případech, kdy si není Uživatel schopen při řešení určité situace pomoci vlastními silami nebo si zajistit pomoc a podporu další osobou* (např. pomoc ze strany rodinného příslušníka, přátel, sousedů, příslušné služby nebo instituce apod.).

Pro dohodnutí setkání můžete kontaktovat sociální pracovníky služby:

telefonicky: [REDAKCE] (klíčová sociální pracovníce Uživatele)

[REDAKCE] (zastupující sociální pracovníce)

emailem: [REDAKCE]

III.

Cena služby

1. Služba je Uživateli poskytována **bezplatně**.

IV.

Doba platnosti smlouvy

1. Smlouva se uzavírá na dobu **určitou a to 12 měsíců**.

V.

Ujednání o dodržování vnitřních pravidel stanovených Poskytovatelem

1. Práva a povinnosti Poskytovatele

Poskytovatel se zavazuje:

- a) zajistit realizaci službu rozsahu a formě uvedené v této Smlouvě,
- b) aktivně spolupracovat s rodinou dle domluveného individuálního plánu,

- c) respektovat místo a hodinu domluveného setkání, přicházet včas; v případě nemoci či jiné vážné události se Uživateli co nejdříve, nejpozději však v den plánovaného setkání, omluví,
- d) vést spisovou dokumentaci Uživatele.

2. Práva a povinnosti Uživatele

Uživatel má právo:

- a) na odborný, profesionální a partnerský přístup od pracovníků služby,
- b) nahlížet do své dokumentace na základě předchozího vyžádání,
- c) podat stížnost na průběh a kvalitu služby dle odstavce VII. této Smlouvy,
- d) požádat o změnu klíčového pracovníka, o vyhovění žádosti rozhoduje vedoucí služby,
- e) vypovědět Smlouvu o poskytování služby kdykoliv v průběhu spolupráce bez udání důvodu.

Uživatel služby se zavazuje:

- a) aktivně spolupracovat s klíčovým pracovníkem na naplňování cílů dohodnutých v Individuálním plánu,
- b) respektovat místo a hodinu domluveného setkání, přicházet včas; v případě nemoci či jiné vážné události se klíčovému pracovníkovi co nejdříve, nejpozději však v den plánovaného setkání, omluví,
- c) zdržet se ohrožujícího či jinak nevhodného chování a nepřicházet na schůzky pod vlivem omamných a psychotropních látek,
- d) vytvořit bezpečné podmínky pro průběh setkání, zejména pokud probíhá v domácnosti Uživatele služby.

3. Uživatel prohlašuje, že byl seznámen:

- a) s právy a povinnostmi při poskytování sociální služby,
- b) s pravidly pro podávání stížností,
- c) s vedením dokumentace týkající se jeho osoby a s možností do ní nahlížet.

VI.

Ochrana osobních údajů

1. Poskytovatel zpracovává osobní údaje uživatele v nezbytné míře za účelem poskytování sociální služby v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů. Údaje nad rámec zákonné povinnosti může Poskytovatel shromažďovat pouze s písemným souhlasem Uživatele.
2. Poskytovatel dodržuje mlčenlivost o veškerých osobních údajích a situaci Uživatele.
3. Poskytovatel je povinen předat na základě písemné žádosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí informace podstatné pro sociálně-právní ochranu dětí. Uživatel je o takové zprávě i jejím obsahu informován.

4. Uživatel bere na vědomí, že Poskytovatel služby má povinnost informovat v případech, kdy je zákonem stanovena oznamovací povinnost, orgán sociálně-právní ochrany dětí či orgány činné v trestním řízení.
5. Uživatel bere na vědomí, že osoby k tomu oprávněné mohou nahlížet do jeho spisové dokumentace v případě externích a interních kontrol.
6. Plné znění dokumentu Informace o zpracování osobních údajů jsou přílohou této Smlouvy. Poskytovatel je oprávněn změnit Informace o zpracování osobních údajů a smluvní strany výslovně souhlasí s tím, že změna Informací o zpracování osobních údajů nevyžaduje uzavření dodatku této Smlouvy.

VII.

Stížnost na poskytování služby

Při nespokojenosti s poskytovanou službou lze podat stížnost. Stížnost je možné podat ústně (osobně, telefonicky), písemně, emailem nebo vhodit zcela anonymně do poštovní schránky Poskytovatele. Stížnost může být podána kterémukoliv pracovníkovi SOS Kompas JmK anebo na uvedenou adresu Poskytovatele. Stížnost vyřizuje vedoucí SOS Kompas JmK, příp. ředitelka programů podpory ohrožených rodin.

VIII.

Ukončení Smlouvy

1. Tuto Smlouvu lze ukončit dohodou smluvních stran, zpravidla při dosažení stanovených cílů spolupráce.
2. Uživatel může vypovědět tuto Smlouvu kdykoli v průběhu spolupráce i bez udání důvodů, a to bez výpovědní lhůty. Poskytování služby končí dnem oznámení výpovědi Smlouvy Poskytovateli.
3. Poskytovatel může Smlouvu vypovědět bez výpovědní doby pouze v případě, že:
 - a. Uživatel opakovaně porušuje vnitřní pravidla daná Poskytovatelem a vyplývající z této Smlouvy.
 - b. Uživatel prokazatelně službu nevyužívá déle než 2 měsíce, nedojde ke kontaktu ze strany Uživatele, není-li domluveno jinak.
 - c. Pracovník vnímá v rámci poskytování sociální služby ze strany Uživatele vlastní ohrožení zdraví či života a přes opakovanou výzvu nedojde k nápravě.

Služba je ve výše uvedených případech ukončena dnem odeslání či osobního předání oznámení o ukončení služby, včetně jeho odůvodnění.

4. Dojde-li k zániku služby poskytované Poskytovatelem: Poskytovatel o této skutečnosti informuje veřejně 2 měsíce před ukončením poskytování služby a předá či zašle Uživateli výpověď této Smlouvy s uvedením důvodu, přičemž výpovědní lhůta v tomto případě činí 2 měsíce od předání či odeslání výpovědi.
5. V případě, že Uživatel přestane splňovat kritéria pro poskytování sociální služby vyplývající ze zákona č. 108/2006, Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, je Poskytovatel oprávněn tuto Smlouvu vypovědět bez výpovědní lhůty.

Služba je ukončena dnem odeslání či osobního předání oznámení o ukončení služby, včetně jeho odůvodnění.

IX.

Závěrečná ujednání

1. Smlouva je vyhotovena v počtu dvou stejnopisů s platností originálu a každá smluvní strana obdrží jedno vyhotovení.
2. Smlouvu lze doplnit či měnit pouze písemným Dodatkem podepsaným smluvními stranami. Za písemný Dodatek se nepovažuje výměna emailové komunikace.
3. Spisová dokumentace Uživatele bude archivovaná 10 let a poté bude skartována.
4. Smluvní strany prohlašují, že tuto Smlouvu uzavřely po vzájemné dohodě a projednání, že Smlouva vyjadřuje jejich pravou a svobodnou vůli a že Smlouvu neuzavřely v tísní ani za nápadně nevýhodných podmínek.
5. Nedílnou součástí této Smlouvy jsou tyto přílohy: *Informace o zpracování osobních údajů*
6. **Smluvní strany prohlašují, že si Smlouvu přečetly a jejímu obsahu rozumí a s jejím obsahem souhlasí, což stvrzují svými vlastnoručními podpisy.**

Podpisy smluvních stran:

Vdne

Vdne.....

.....
.....

Uživatel/é

Sociální pracovnice

Příloha č. 3.: Dotazník

DOTAZNÍK – ZOOTHERAPIE V SOCIÁLNĚ AKTIVIZAČNÍCH SLUŽBÁCH PRO RODINY S DĚTMI V ČR.

Dobrý den. Jsem studentka třetího ročníku bakalářského studia v oboru Sociální práce na Univerzitě Palackého v Olomouci. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který je důležitý ke splnění bakalářské práce. Dotazník se zabývá průzkumem, zda a jak se využívá zooterapie v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi v České republice. Veškeré odpovědi jsou anonymní a jejich zpracování bude sloužit pouze k dané bakalářské práci.

1. **Jaký je název Vaší organizace a kdo je jejím zřizovatelem?** (otevřená otázka)
2. **V jakém kraji působíte?** (respondent volí jednu odpověď)
 - Zlínský
 - Ústecký

- Středočeský
- Plzeňský
- Pardubický
- Olomoucký
- Moravskoslezský
- Liberecký
- Královehradecký
- Vysočina
- Karlovarský
- Jihomoravský
- Jihočeský
- Hlavní město Praha

3. Využíváte při práci s klienty zooterapii? (respondent volí jednu odpověď)

- ANO (pokud ano, dotazník pokračuje v sekci A)
- NE (pokud ne, dotazník pokračuje v sekci B)

SEKCE A

4. Kdo provádí zooterapii? (respondent volí jednu odpověď)

- Máme v týmu pracovníka, který má potřebný výcvik k zooterapii
- Využíváme externího zoterapeuta
- Dobrovolník

5. Jakou metodou se praktikuje zooterapie? (respondent volí jednu či více odpovědí)

- "AAA" - "Animal Assisted Activities" - Aktivita za pomoci zvířete – Jedná se o přirozený kontakt člověka a zvířete zaměřený na zlepšení kvality života klienta nebo přirozený rozvoj jeho sociálních dovedností. Nejčastější klienti jsou v sociálních službách.
- "AAI" - "Animal Assisted Intervention" - Intervence za pomoci zvířete – Cílené a strukturované zásahy, které za účelem pozitivních terapeutických změn zahrnují zvířata do vzdělání, sociálních služeb nebo zdravotnictví. Jedná je především o terénní službu.
- "AAT" - "Animal Assisted Therapy" - Terapie za pomoci zvířete – Jedná se o podporu v procesu léčby. Klientem je nejčastěji osoba s psychickými poruchami nebo osoba s tělesným, mentálním a kombinovaným postižením.
- "AAE" - "Animal Assisted Education" - Vzdělávání za pomoci zvířete – Cílovou skupinou jsou běžní studenti anebo osoby se specifickými poruchami učení nebo s výchovnými problémy, metoda je typická pro školské zařízení. Zaměřuje se na motivaci k zodpovědnosti, na vzájemné vztahy v kolektivu a také zvýšení motivace k učení.
- "AAC" - "Animal Assisted Coaching/Consulting - Koučování" Poradenství za pomoci zvířete – Metoda je cílený, strukturovaný a plánovaný zásah za pomoci

zvířete zaměřený na zvýšení osobního růstu, interakcí mezi skupinami, sociálně emočního fungování koučovaného a zlepšení sociálních dovedností.

- "AACR" - Animal Assisted Crisis Response - Krizová intervence za pomoci zvířete – Kontakt zvířete a člověka, který se ocitl v krizovém prostředí, zaměřený na odbourávání stresu a celkové zlepšení psychického a/nebo i fyzického stavu klienta

6. Využíváte individuální nebo skupinovou zooterapii? (respondent volí jednu odpověď)

- Individuální (jedna rodina nebo člen z rodiny)
- Skupinovou (více rodin dohromady)
- Individuální i skupinovou

7. Jakou formou se provádí zooterapie? (respondent volí jednu odpověď)

- Návštěvní program – klient dochází do zařízení nebo se zooterapeutická setkání dějí v domácnosti. Také se může skupina setkávat na neutrálním prostředí.
- Jednorázové aktivity – Zooterapeutický tým se může podílet na přednáškách, setkáním, veřejných prezentacích pro všechny občany.
- Pobytový program – Jednorázový nebo pravidelný pobyt v prostředí, kde se provozuje zooterapie. Může se jednat o pobyty na farmách, táborech, statcích apod.
- Rezidentní program – „Umístění zvířete natrvalo v zařízení sociální služby.“

8. Jaký druh zooterapie využíváte? (respondent volí jednu či více odpovědí)

- Canisterapie – terapie se psem
- Hippoterapie – terapie s koněm
- Felinoterapie – terapie s kočkou
- Ornitoterapie – terapie s ptactvem, opeřenci
- Farmingterapie – terapie na farmě s hospodářskými zvířaty
- Terapie s malými zvířaty – například: domácí králík, morče domácí, akvarijní rybičky apod.
- Jina...(Jaká)

9. Na jakou cílovou skupinu se zaměřuje zooterapie? (respondent volí jednu či více odpovědí)

- Osamocené rodiče
- Rodina s dítětem se zdravotním znevýhodněním
- Mnohoproblémová rodina
- Rodina s finančními problémy (nezaměstnanost, dluhy)
- Riziková mládež

- Rodina, kde je zanedbávané, zneužívané či týrané dítě
- Oběti násilí v rodině
- Uživatelé drog a návykových látek
- Etnické menšiny
- Jiné (jaké...)

10. **V čem vidíte přínosy zooterapie u klientů?** (otevřená otázka)

11. **V čem vidíte limity zooterapie?** (otevřená otázka)

12. **Je něco k tématu zooterapie, co Vám přijde zajímavé, ale nenašli jste v mých otázkách?** (otevřená otázka)

SEKCE B

13. **Z jakého důvodu nevyžíváte zooterapii?** (respondent volí jednu odpověď)

- Finanční nákladnost
- Nemáme potřebný výcvik/není možnost zooterapeuta
- Nevnímáme potřebnost
- Nikdy jsme o tom nepřemýšleli
- Jiná.. (Jaká)

14. **Uvítali byste možnost zooterapie ve vaší službě?** (respondent volí jednu odpověď)

- Ano
- Ne

Děkuji za spolupráci, Terezie Šormová.